فهـرست مندرجات

صفحات

سپاسگزاری

بنده بحیث رئیس گروپ ریسرچ بامیان از عالیقدر جلالتمآب آقای نوریالی اعتمادی رئیس پوهنتون کابل و دوکتور محمد صدیق رئیس پوهنځی تعلیم وتربیه ، معاون پوهنتون که در راه ریسرچ همکاری نموده اند از صمیم قلب تشکر مینمایم .

همچنین باکمال امتنان از دوکتور Dr·A·Richardking معاون تیم کلمبیا که اساس ریسرچ را در پوهنځی تعلیم و تربیه گذاشته و اولین شخص بود که در راه ریسرچ بامیان با ما همکاری نموده متشکرم .

همچنین باکمال افتخار از انتقادات ونظریات نیک پوهاند دوکتور زبیح الله التزام صمیمانه تشکر مینمایم .

ناگفته نباید گذاشت از دوکتور جی بنهم Dr·G·H·Benham آمر ریسرچ پوهنتون ، آقای مستر ییگر Walter M· Yeager متخصص

پلان ریسرچ

اساس ریسرچ بامیان به اثر پیشنهاد یك دسته محصلین یونوسیتی کالج ولیز انگلستان وموافقه پوهنتون کابل صورت گرفته واین ریسرچ از تاریخ ۲۸ جولائی تا ۱۳ اگست ۱۹٦۷ ادامه یافت .

موضوعات وبنیه هائیکه در این ریسرچ تحت تحقیقات علمی قرار گرفت ازینقرار است : اقتصاد ، جامعه شناسی ، جغرافیه ، بیالوجی وزراعت بامیان .

برای پیشبرداین ریسرچ البته پنج نفر ازاستادان پوهنتون کابل که هرکدام شان متخصص رشته های مختلفی بودند تعیین شده بودند تا بصورت همکار و یا مشاور با محصلین یونورستی کالج و لیز که تعداد آنها بالغ به یازده نفر میرسد کمك نمایند .

تیم کلمبیا در دیپارتمنت اجتماعیات پوهنځی تعلیم وتربیه که در بعضی موارد به همرایم مشوره نموده وبالاخره میخواهم به دوست محتـرمم آقای الفشاه خان ځدران استاد پوهنځی تعلیم وتربیه که در خواندن این مختصر با من همکاري نموده بهترین تشکراتم را خدمـت شان تقـدیم مینمایم . همچنین از ښاغلو عبدالرحمن خان وسید مسافر خان تایپسـت های پوهنځی تعلیم وتربیه بابت تایپ نمودن این ریسرچ وتشکر مینمایم.

در اخر ار رهنمائی پوهاند دوکتورغنی عوثی واز آقای محترم حبیب الرحمن (هاله) وعبدالحمید (فیاض) وسایر کارکنا ترﻩ مطبعه پوهنتون کـابل از هیئات ریسرچ که در بامیـان با هم همراه بودیم و مخصوصاه از استادان محترم پو هنتون آقایان محمد افضل پکتیانی ، امرشاه حسن یار ، میر عباس فرهمند و غلام جیلانی عارض و محصلین یونورسیتی کالج ولیز انگلستا ن که بدون همکاری و زحمات این گروپ حقیقتاه ریسرچ به پایه تکمیـل نمی رسد . صمیمانه تشکرمی نمایم .

چون پرابلم های فوق‌الذکر در تمام دول مترقی و روبه انکشاف دیده میشود پس به همین منظور بنده خواستم تا راجع به ولایت بامیان بیك ریسرچ علمی بپردازم .

هدف اصلی هم از این ریسرچ علمی عبارت از مطالعه نمودن وضع زراعتی ، منابع طبیعی ، عائدات مردم ، صنایع دستی ، وبازار تجارت بامیان ودیگر فعالیتهای اقتصادی مردم آن میباشد .

چون بامیان یك ولایت بسیار عقب مانده بوده به هزار ها پرابلم های اقتصادی ، اجتماعی ، صحی وغیره مواجه میباشد . به همین منظور خواستم تا اگر امکان داشته باشد از یك‌طرف یك معلومات خوبتر راجع به یکی از ولایات کشور عزیز خود جمع آوری نمایم وازطرف دیگر در صورت امکان بعضی راه‌های حلی را برای پرابلم های فعلی مردم بامیان پیشنهاد نمایم .

نا گفته نماند که بزرگترین پرابلم این ولایت را همان عدم سرمایه ، نفوس زیاد ونبودن زمین‌های زراعتی کافی تشکیل میدهد که به‌این‌صورت عائدات مردم نهایت کم ودر مقابل نفوس زیادوفامیلی ها دچار پرابلم اقتصادی میباشند .

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

یکی از مهمترین واساسی‌ترین مسائل امروزی جهان را همانا مسایل اقتصادی تشکیل میدهد. پس جای شك نیست که کلیه ملل جهان درحال حاضر با یك یا چند مسأله اقتصادی مواجه میباشند. بطور مثال، هر روز در نقاط مختلف دنیا هیاءتهائی ذیصلاح برای غور رسی و تبادل افکار راجع به مسائل اقتصادی از قبیل سیاست های پولی و مالی، جلوگیری از افرایش نفوس، مسائل کارگر وکارفرما، وضع بهبود زراعتی وبلند رفتن تولید، تعرفه کمرگی، کنترول قیمتها، وضع مالیات ترویج وتوسعه دادن صنایع وبالاخره بهتر ساختن بیلانس تادیات وبیلانس تجارتی اقدامات مهمی بعمل می آورند تا اگر امکان داشته باشد از تعداد این پرابلم ها کاسته و راه های حل خوبتری برای پرابلم های روی دست ملل گیتی که باعث بربادی وبیچارگی شان میگردند جستجو نمایند.

تاریخ وموقعیت

جغرافیای بامیان

بامیان بطرف غرب کابل میان کوه هندوکش و کوه بابا واقع بوده وفاصله آن از کابل از راه کوتل شیبر به ۲٤٥ کیلومتر واز راه جلیز وسرچشمه وکوتل اونی به ۱٤۰ کیلو متر بالغ میشود البته راه دومی خیلی اقتصادی بوده چه ازیك طرف صرفه جوئی ازپطرول میشود واجانب دیگر مسافه آن کوتاه میباشد . اهمیت راه کوتل اونی وقتی ثابت خواهد شد که معدن بزرگ حاجی گلك که بزرگترین ذخیره معدن آهن افغانستان را نشان میدهد ودارای ٦٥ ــ ٦۰ فی صد آهن خالص بوده واز نقطه نظر جنسیت خیلی عالی است استخراج شود .

بامیان ازسطح بحر ۳۰۰۰ متر ارتفاع وکوه های غندك بطرف شمال درحدود ۳٥۰۰ متر وسلسله کوه های بابا بطرف جنوب ٤۰۰۰ متر ازسطح بحر ارتفاع دارند . این دره زیبا وقشنگ سرسبز تورصیتك که دربین سلسله کوه های هندوکش وبابا واقع وبادره های فرعي خود

از کوتل شاتو تا کوتل شیبر واز اغربات تاده آب میخ زری واز شهر غلغله تا سرخشك ودره اشرف طول دارد بهترین پایگاه کوه گردی با آب و هوای گوارا مورد دلچسپی مردمان کشور وسیاحان جهان میگردد .

قرار فرموده آقای احمدعلی کهزادنویسندۀ رهنمائی بامیان در کتاب خویش چنین اظهار میدارد که : «بامیان اول معبر کاروان رو قدیمی واقع شده واین همان شاخه جنوبی راه معروف ابریشم است که از بلخ ، پیشاور (پارا شاپورا) میرفت ومن حیث موقعیت درست در وسط راه این دو شهر باستانی قرار گرفته است . این راه تاپیش از افتتاح سرك شکاری به نام (راه کلان) یادمیشد و کابل و بگرام (کاپیسا) را از راه غوربند کوتل شبر - کوتل اغرابات - سوخته چنار - دندان شکن به صفحات شمال وصل میگردد .در ادوار اسلامی در موقعیکه غزنه مرکز ال ناصرو بامیان مقر شنسبانی هابود راه مستقیمی میان این دوشهر وجود داشت که محتملاء ار پای شهر ضحاك ودرۀ کالو و کوتل حاجیگك و گردن دیوال واونی و وردك به غزنی وصل میشد .

رفت و آمد کاروان های بزرگ تجارتی آسیای میانه بین هندوچین وایران درحیات اقتصادی ومذهبی وهنری درۀ معروف بامیان اهمیت بسزا داشت . زندگانی راهبان بودائی را که حتماء درقرن میلادی بتعداد دوهزار نفر در آنجا امرارحیات داشتند بیشتر اعانه وخیرات همین

تجار و کاروان هاتاه مین میگردد . بااین کاروان ها زوارو هنرمندان از هندوچین به تعداد زیاد وارد شده ودر انکشاف امور مذهبی وهنری این درهٔ شهیر بذل مساعدت میکردند» ۱ .

اگرچه امروز بامیان این حیثیت راه تجارتی خود راکه درسابق داشته بود ازدست داده لیکن من گمان میکنم که با اعمار سرک های بین المللی که از راه کوتل اونی وبامیان میگذرد دوباره شهر بامیان اهمیت تجارتی ازیك طرف ومهمتر ازهمه اهمیت شهرسیاحین رابخود خواهد گرفت . بعد از اینکه این راه بین المللی تعمیر شد حکومت و مردم افغانستان قادر خواهند شد که یکمقدار اموال تجارتی خویش را صادر ویا وارد نمایند دیگراینکه وقتیکه سرك هاقیرریزی ویابشکل عصری دراورده شدممکن است که تعداد ازدیاد سیاحین خارجی از بامیان زیبا دیدن نمایند . چه در این صورت سیاحین یکمقدار پول دربامیان ودیگر ولایات افغانستان مصرف نموده در راه رشد اقتصادی یك مملکت مانند افغانستان کمك خواهد کرد . دیگراینکه سیاحین در راه اقتصادی بامیان کمك خواهد نمود چه مردم بامیان مشتریان جدید پیدا نموده واموال خود را ممکن است که بقیمت های بلند تر بفروش برسانند ..

---

۱ - احمد علی کهزاد - رهنمائی بامیان - ازنشرات انجمن تاریخ افغانستان کابل (۱۳۳٤) ص ۳

مهمترین نقطه جلب توجه سیاحان البته همان تاریخ باعظمت بامیان ومخصوصاً بت های بزرگ وچندین هزار سمچ - (بند های امیر - هیبت - ذالفقار) که نمایندگی ازیك تمدن باشکوه مینماید میباشد. اگرچه در بامیان بت های خورد وبزرگی زیاد موجود است لیکن بت های ۳۵ متری و ۵۳ متری بامیان یك شهرت جهانی دارد وتماماً سیاحان جهان برای دیدن این دو بت بزرگ تاریخی بامیان از فاصله های چندین هزار کیلومتری می آیند . همچنین در بامیان هزار ها مغاره موجود است لیکن مهمترین آن مغارهٔ قبل التاریخ بامیان بنام چهل ستون یاد میشود. این مغاره بفاصله یك کیلومتری غرب بت بزرگ ۵۳ متری بودا بسمت راست سرکی واقع است که از بامیان بطرف اغربات میرود . مغاره چهل ستون عبارت از یك سمچ فوق العاده بزرگی است که مدخل آن یکی وداخل آن به دالان های علیحدة تقسیم شده وهردالان را ازدالان دیگر یکعده پایه ها باستون های سنگی ازهم جدامیکند .

پیکر ۳۵ متری ومغاره های مجاوران :

«آنچه بامیان شهرت جهانی دارد اول تر ازهمه هیکل های عظیم ۳۵ متری و۵۳ متری بوده است درمیان این دوپیکربزرگ مجسمه ۳۵ متری که بنام « بت خورد » یا «خنك بت» شهرت پیدا کرده ازمجسمه ۵۳ متری قدیم تراست وکار دستی اول پیکرسازان این ناحیه میباشد بدین ملاحظه اگر خوب دقت شود معلوم میشود که اعضای این مجسمه چندان

متناسب نیست سر آن به تناسب بدن بزرگ سینه آن بیحد برجسته شانه ها اندازه بیشتر عریض ودانهای آن شکل ستون به بدن رسانیده طاقی که مجسمه در داخل آن تراش شده . هم منظم نیست معذالك موی آن به روش یونانی مجعد نیست .

پیکر ۳۵ متری ار ابدات اولیه بامیان محسوب میشود واکثرا حتمالات دلالت بران میکنند که در عصر کیشکا ــ کوشاه بزرگ کوشانی تراش آن شروع شده باشد چون تاریخ سلطنت کنهشکار رابین ۸۷ و ۱٤٤ مسیحی قرار میدهندعجالتاه ار دایره احتمال بیرون شده نتوانسته واز روی قرائن همین قدر گفته میتوانیم که اگر طرح طاق وتراش پیکر مذکور در اواخرقرن اول مسیحی شروع شده باشد کاردر جریان قرن دوم ادامه داشته وپیکر مذکور محصول قرن دوم است »۲ .

پیکر ۵۳ متری :

« بفاصله چارصدمتری غرب بت ۳۵ متری پیکر بلند تر دیگر به ارتفاع ۵۳ متردر صفحه عمودی جدارسنگی کنده شده که درست یك ونیم برابر هیکل اولذکر ارتقا دارد و تا حال حاضر بلند ترین مجسمه جهان محسوب میشود . پیکر ۵۳ متری بودا در زبانزد اهالی بنام (سرخ بت) و (بت کلان شهرت دارد این هیکل بزرگ تحت رواق سه گوشه

---

۲ ـ احمد علی کهزاد ـ رهنمائی بامیان صفحات (۲۱ - ۲۲)

قرار گرفته بدن بودا باطرز وسلیقه زیبا ازروی کدام مدل یونانی ساخته شده تناسب اندام آن کمال مهارت پیکرسازان بودائی را نشان میدهد و مقایسه آن با مجسمه بت ۳۵ متری از نظر روش کار وتخنیك ترقـی محسوسی را ثابت میسازد روی بت بزرگ مانند روی بت کوچك اصولاً وقصداً تراش خورده ودر این حصه تراشیدگی بقدری عمیق وزیاد است که پیشانی ، چشم ها ، رخساره‌ها وبینی پیکر مذکـور را بکلی معدوم کرده است معذالك هنوز لب هایش باقی است » ۳

باطراف مجسمه بزرگ ۳۵ بودا یك سلسله مغاره های مقبول و قشنگ با اشکال مختلف سمج ، مدور ، حفرشده که درین اواخر سالیان دراز بحیث کدام استعمال میشد به همین دلیل یکی یادوان خوبتر محافظه شده است .

باید ذکر نمود که در داخل هریك از بت‌های ذکر شده چندین معبد ها باتصاویر قشنگ ومقبول موجود میباشد که متأسفانه یك حصه از این تصاویر تحت دود وخاك قرار گرفته ویابصورت مکمل از بین رفته است .

---

۳ — بکتاب تکرارشده صفحه ۲۶

پرابلمهای که تحت تحقیق علمی قرار گرفته شده:
THE PROBLEMS

مهمترین پرابلم امروزه مردم بامیان نداشتن زمین های زراعتی کافی ، نفوس زیاد وعدم سرمایه کافی میباشد ، چه این سه عـوامل یك بدیگر رابطهء مستقیم داشته وسبب رکود رشد اقتصادی مردم بامیان میشود. بنا برنداشتن محصولات زراعتی قناعت بخش وعدم سرمایه کافی سطح زندگی مردم آن خط آنقدر پائین است که هیچ گمان نمیشود .

قرار تحقیقات علمی که نموده ام بطور وسط ۸۰ فیصد مردم آنجا دارای نیم الی پنج جریب زمین زراعتی میباشدویك فیصدازمردم دارای ۱۰ الی بیست وپنج جریب زمین میباشد. واز طرف دیگر تعداد اعضای فامیلی که همه ایشان از همین حاصلات زمین امرارحیات مینمایندخیلی زیاد میباشد . بروی این اساس محصولات زراعتی ایشان برای معیشت آنها کفایت نکرده وروز بروز مردم بیچاره تر وفقیرتر شده میروند .

پس لازم است که مردم میان از زمین های خود طوری استفاده نمایند که تولیدات زراعتی شان بلند رفته وتا یك اندازه رفع احتیاج فامیلی خویش را فراهم بسازند. وبه عقیدهٔ بنده وزارت زراعت افغانستان میتواند نقش عمده ای را درزمینه ایفا کند. چه از یك طرف میتواند تخم اصلاح شده بدسترس دهاقین و از طرف دیگر کود کیمیاوی را به قیمت سرخرید بدسترس زمین دار ها بگذارد.

در اینجا وزارت زراعت بازار هین کمك نماید امکانی وجـود دارد که محصولات زراعتی ایشان بلند رفته و از یك جریب زمین که فعلا بین ۵۰ الی ۶۰ سیر گندم حاصل میگیرند ممکن است باتخم اصلاح شده و کود های کیمیاوی حاصلات شان به ۸۰ الی ۱۰۰ سیر در یك جریب برسد.

از طرف دیگر قراریکه ذکرنمودم مردم بامیان یکمقدارسرمایه ناچیز ۱۰۰۰ الی ۵۰۰۰ افغانی بدسترس خویش دارند که آن سرمایه کفایت نکرده وباید این سرمامه اندك وناچیز خودرا طوری بکار برندکه مفاد بلندتری را از آن اکتساب نمایند. نقطهء دیگریکه اضافه تر جلب توجه اقتصادیون امروزه جهان را مینماید همان بیکاری مردم میباشد. که این بذات خود بزرگترین بحران اقتصادی یك ولایت ویك مملکت را بمیان می آورد .

این پرابلم بیکاری نه تنها امروز در ولایت بامیان موجود است بلکه بزرگترین ممالك جهان نیز به آن مواجه دیده میشوند .

پس برای مبارزه از بین بردن این بیماری بزرگ اقتصادی به عقیدهٔ بنده بهترین راه نقش حکومت افغانستان ومردم افغانستان میباشد تایکمقدار زیادتر پول خرج ویاسرمایه گذاری نمایند .

اگرچه عائدات ملی وعائدات مردم افغانستان آنقدر بلند نیست که مبلغ هنگفتی را دخیره وبعداً سرمایه گذاری نمایند لیکن باآنهم باید حکومت برای انکشاف اقتصادی مردم بامیان کمك نمایند . واز طرف دیگر حرمت مردم راتشویق به سرمایه گذاری نماید تا اگر امکان داشته باشد چندین نفرتاجر ویاسرمایه داران سرمایه خویش رایکجانموده وبه قسم شرکتهای سهامي بعضی فابریکه های خورد وبزرگ را خریداری نمایند البته برای اینکه مردم از یك طرف تشویق شوند باید خود حکومت نیز

یکمدار پول را بقسم سهم در شرکت ها تحویل نمایند واز طرف دیگر باید حکومت در مقابل سرمایه های مردم یك نوع تضمین بکند تاسرمایه های مردم از بین نرود . چنانچه حکومت جاپان ازعین پالسی در فابریکه های خویش پیروی مینماید .

درنتیجه میتوان اظهار نمود که اگر مردم و حکومت سرمایه گذاری نمایند از یك طرف پول به جریان می افتد واز همه مهمترمنابع طبیعی که بزرگترین ثروت ملی میباشد نیز بکار افتیده وبه کار انداختن همین سرمایه حکومت ومردم باعث خلق شدن کار برای اشخاص بیکاره وغریب میشود .

اهداف تحقیقات علمی :

اگرچه اهداف زیاد موجود است لیکن مهمترین هدف بنده در این ریسرچ علمی بامیان مطالعه وضع زراعتی، محصولات زراعتی دهاقین، عائدات مردم بامیان، صنایع دستی، مصارفات وبالاخره وضع بازار یا تجارت بامیان ودیگر فعالیت های اقتصادی مردم آن میباشد .

طریقهء ریسرچ (تحقیقات علمی) :

برای بدست آوردن معلومات کافی واحصائیهء مؤفق البته از طریق مصاحبهء شخصی استفاده بعمل آمده است. چه این اولین تحقیق علمی است که راجع به اقتصادیات مردم با میان بعمل آمده وقطعاً کدام احصائیه درست وصحیح راجع به بامیان بدسترس نیست تا از آن استفاده

بعمل می آمد. به همین منظور خواستم تا راجع به وضع اقتصادی بامیان که دارای مناظر طبیعی قشنگ بوده و از خود سابقه تاریخی روشن دارد یك سلسله ریسرچ های علمی بعمل آورم تا مردم از یك طرف راجع به اقتصادیات این سر زمین تا یخی چیز معلومات اخذ نمایند واز طرف دیگر اگر امکان داشته باشد برای اشخاص که میخواهند در آینده به کدام نوع تحقیقات یاسروی اقتصادی درین جا اقدام نمایند از این احصائیه ها ومعلومات ناچیز استفاده میتوانند.

هدف اصلی مصاحبه ام با مردم بامیان این بود تا اگر امکان داشته باشد معلومات مؤثق ولازمی راجع به تولیدات زراعتی ، عائدات مردم، مشکلات زراعتی ، وضع کار، دکاندار ها ووضع بازار و دیگر فعالیت های اقتصادی مردم بامیان کسب نمایم.

در ابتداء اگر چه بعضی از دهاقین و دکاندار ها وغیره مردم آنقدر جوابات قناعت بخش درمقابل سوالاتم نمیدادند لیکن گناه وقصور از آنها نبود چه تا زمانیکه یك شخص را به تمامامعنی نمی شناختند ومورد اعتماد ایشان قرار نمیگرفت حقیقتا در جوابات ایشان حقیقت سراغ نمیشد و از حقایق چشم پوشی مینمودند. لیکن بعد از اینکه خودرا معرفی نمودم و راجع به اهداف ریسرچ خود خدمت ایشان بیان نمودم ایشان بعدا طور دوستانه بامن رفتار رفیقانه ودوستانه نموده ودر مقابل سوالاتم که راجع به مسائل زراعتی ، عائدات فامیلی ووضع زندگی ایشان بود بکمال میل بجواب می پرداختند.

باید خاطر نشان نمود که این ریسرچ علمي مابه اثر تقاضای شعبه‌ء ریسرچ پوهنتون کابل بولایت بامیان بعمل آمد وتوسط یك مکتوب رسمی ریاست پوهنتون کابل که هیئات علمی ریسرچ را معرفی نموده بود به اسمی والی بامیان با خود داشته وشروع به جمع آوری معلومات و احصائیه شدیم . این ریسرچ در ماه جولائی شروع و در ماه اگست ۱۹٦۷ به پایهء تکمیل رسید. بنده وهمراهانم ار ساعت ٦ الی ۷ صبح بکار شروع نموده وتا ساعت ٦ شام بکار خود ادامه میدادیم . البته همه روزه یك الی سه کیلو متر راه را طی مینمودیم تاراجع به قریه‌جات دکان ها وغیره معلومات اخذ نمائیم .

مصاحبه ام را به همرای ۱۲۰ نفر دهاقین، دکاندار ها و غیره مردم در قریه های مختلف که نزدیك به شهر بامیان ودکاندار های شهر بامیان بود شروع نموده ومعلوماتی را که میخواهم بدسترس خوانندگان گرامی تقدیم بدارم بهمین اساس جمع آوری شده است :

I ــ تعداد دهاقین ودکاندارهای بامیان که به همرای ایشان مصاحبه بعمل آمده .

قریه جات	تعداد نفرها
۱ ــ دره‌فولادی	۲۸ نفر
۲ــ بام سرای	۱۷ «
ــ سراسیاب	۱٤ «
ــ سیدآباد	۱۰ «
۵ــ گوروان	٤ «
۶ــ دشت عیسی خان	٤ «
۷ ــ تاجك	۹ «
۸ــ غریب آباد	٤ «
دکاندار های شهر بامیان	۳۰ «
مجموع	۱۲۰ «

اقتصادیات وضع زندگی مردم بامیان :

اکثر مردم بامیان زراعت پیشه وبصورت تخمین بین ۹۰ ـ ۹۵ فی صد مردم مشغول زراعت میباشند ولیکن هر فامیل صاحب‌نیم‌جریب زمین‌ویك‌فیصد‌آن دارای ده الی ۲۵ جریب میباشد که این زمین های زراعتی کم بوده و حاصلات آن برای یك فامیلی ده نفری یا اضافه تر در آن کفایت نمیکند. به هر حال وضع زندگی مردم بامیان رویهمرفته خیلی خراب بوده وصد فیصدفامیلی‌ها از همین‌چندجریب محدودامرار حیات‌مینمایند.چون‌حاصلات‌زمین‌هاآنقدرخوب نیست و ازطرف دیگر نفوس هرفامیل‌خیلی‌زیاد(از۲الی۲۵نفر)میباشدبهمین‌صورت‌عائدات‌مردم که‌بین۱۰۰۰ـ۵۰۰۰افغانی‌میشود آنقدرناچیزاست که‌گمان‌نمیشود وازینکه

محصولات مردم خوب نیست پس زارعین و دیگر اهل کسبه برای امرار حیات فامیل خویش یکمقدار زیادی پول (۲۰۰۰ـ ٤۰۰۰ افغانی) سالانه از کوچی های مالدار قرض مینماید که این هم بذات خود بزرگترین لطمهء اقتصادی را برای فامیل ها بار می‌آورد چه اکثریت قروض یك تکت پولی (سود) پنجاه فیصد یا اضافتر را ایجاب مینماید. پس در نتیجه میتوان اظهار نمود که نسبت تولیدات کم وقروض بیشتر مردم روز بروز فقیرتر و بیچاره ترمیشوند.

ناگفته نماند که مهمترین محصولات زراعتی بامیان را گندم باقلی، شاخل، جو، کلول ورشقه و تا یك اندازه کچالو تشکیل میدهد. وبصورت عموم اکثریت کارگرها (دهاقین) را همان اعضای فامیلی های قرأ تشکیل میدهد. در بامیان بصورت اوسط تعداد اعضای فامیلی از دو نفر شروع وبه ۲۰ نفر ختم میشود.

در اینجا سوالی پیدا میشود در صورتیکه مردم دارای زمین کم میباشد چرا بکدام جای دیگری مشغول کار نمیشوند؟

چون در بامیان بجز از چند جریب زمین زراعتی دیگر کدام صنایع موجود نیست تاعده زیادی مردم رابخرد جلب وجذب نماید بنابران نسبت عدم موجودیت کار کافی مردم مجبور هستند که در همان یك جریب یا چند جریب زمین محدود عوض اینکه سه نفر دهقان را ضرورت داشته باشد ده یا ۱۲ نفر دهقان کار می نمایند. به همین منظور است که یگانه عائدات

مردم را همان حاصلات چندسیر گندم، باقلی، شاخل وغیره تشکیل میدهدودرنتیجه سطح زندگی مردم پائین ترشده میرود .

برای ثبوت قول خویش میخواهم بصورت‌نمونه چند فارم زراعتی را خدمت خوانندگان گرامی تقدیم نموده تا خواننده مذکور بعداً قضاوت کند که تا کدام اندازه وضع مردم خواب واقتصادیات ایشان‌ازلج میباشد.

اولین شخص راکه باوی مصاحبه نموده عبارت ازعبدالحسین نام داشته ودر قریهٔ سیاخار بولاق فولادی زیست میماید. نامبرده دارای چهار جریب زمین زراعتی‌بود وحاصلات آن بیك ونیم اخروار گندم وبین ۱۰-۱۵ خروار جو بالغ میشود، همچنین اودارای دوراس گاوه شیری دوراس گوساله ویك راس خرمیباشدکه ازین حیوانات خود نه تنها برای حصول‌مواد غذئی‌استفاده بعمل‌می‌آورد بلکه ازکود حیوانی برای زمین های خویش نیز استفاده میکند.

برای قلبه نمودن زمین های خود نامبرده یك جوره قلبه گاو کرای به قیمت ۱۲۰ افغانی روزانه استفاده مینماید ، قرار اظهار نامبرده مالیه زمین مذکور به ٤۰ افغانی بالغ میشود .

عبدالحسین خان دارای چهار پسر (که دوپسرمذکور خانم دانند ودو دیگرآن مجرد میباشد).

ودارای دودختر میباشد ، البته تمام اعضای فـا میلی نا مبرده
درهمان چهار جریب زمین کارنمود وامرار حیات میمناید، که بدین
صورت قطعا حا صلات زمین مذکور کفایت نکرده ومجبور است
تا برای رفع احتیاجات فامیلی خویش یك مقدار پول ازکـدام مدرك
دیگر بدست آورد البته یگانه راه بدست آوردن پول قرض کردن برای
یکمدت کوتاه به یك سود بلندمیباشد، درنتیجه میتوان اظهارنموده که تاکدام
اندازه سطح زندگی فامیلی مذکور پائین وعائدات ایشان انقدر نا چیز
میباشد که تصور شده میتواند .

نفر دومی ایراکه بنده باوی مصاحبه نموده عبارت ازفضل احمد
از کته سنگ فرلادی میباشد .

این شخص دارای نیـم حریب زمین بـوده وحاصلات زمین
مذکور بالغ به ٤٠ سیر گندم و ١٠٠ سیر باقلی میشود وازاینکه حاصلات
مذکور خیلی ناچیز میباشد لذا نامبرده دریك زمین نزدیك قریه خود
بحیث دهقان ایفای وظیفه نموده وروزانه مبلغ ٢٠ افغانـی بابت کار
خویش اخذ مینماید.

شخص مذکور دارای چهارپسر خوردسال ویك خانم میباشد ، که
بدین صورت عائدات ایشان کم ووضع زندگی ایشان خراب میباشد .

نفرسوم عبارت ازمحمد یوسف نام از سیاخار بولاق فولادی
میباشد ، نامبرده دارای یك جریب زمین زراعتی بوده وحاصلا آن بالغ

به یك نیم خروار گندم و ۶۰ سیر باقلی میشود ، برعلاوه یك ونیم جریب زمین زراعتی بوده یك گاو شیری یك راءس خر ویك راءس نرگاو برای قلبه دارد ، ومالیهء مذکور به ۱۵ افغانی بالغ میشود ، این شخص دارای یك دختر خرد سال بوده وطوریکه بمشاهده میرسد حاصلات زمین مذکور کفایت نکرده وبرای رفع احتیاجات فامیلی خویش این شخص هم یك مقدار پول قرض مینماید ، باید ذکر نمود که نامبرده قرض را بعد از برداشت حاصلات خویش می پردازد .

در بامیان عمدما دهاقین نسبت عدم داشتن سرمایه کافی برای قلبه نمودن زمین های خویش از طریقهء پلغو استفاده مینمایند ، مقصد از پلغو اینست که یك نفر گاو قلبه ای را بصورت همکاری از زمین دار دیگر گرفته وبعد از رفع احتیاج گاورا برای صاحبش میدهد ، بهمین صورت اگر کدام وقت نفر مقابل بیك راءس گاوقلبه ای ضرورت داشت از نفر اولی که به همرایش همکاری نموده بود استفاده مینماید ، ودرین صورت همکاری متقابله صورت گرفته وحاجت مصرف نمودن پول نیست .

شخص دیگررا که به همرایش مصاحبه نمودم سید اسمعیل نام داشته ومسکونه بامسرای میباشد .

نامبرده دارای چهار اولاد بوده دوپسر بسن ۶و۹ ساله و دوختر بسن۲ و۴ ساله میباشند ، این شخص دارای چهارجریب زمین زراعتی بوده و حاصلات زمین مذکور بالغ به ۱۰۰سیر گندم۱۰۰ باقلی وبین۷۰

۸سیر کچالو و۶خراوار رشقه میشود. برای اینکه بالای زمین خویش
رسیدگی کرده بتواند یك نفر دهقان را استخدام نموده ومزد مذکور
عبارت از ۱بر۵حاصلات سالانه زمین میباشد، همچنین برای قلبه نمودن
یك جوره گاو را بصورت کرائی روزانـه بین ۱۲۰ـ۱۰۵ افغانـی
استخدام مینماید .

دربام سرای شخص دومی راکه با اومصاحبه نمودم عبارت از
سیدرضا نام میباشد ، واین اولین شخص میباشد که صنعت قالین بافی
را دربام‌سرای رواج نموده است بعداً راجع به صنعت قالین بافی مفصل
شرح خواهم نمود.

سن مذکور ۸۰ بوده ودارای شش اولاد میباشد نامبرده دارای
۸جریب زمین زراعتی بوده وحاصلات زمین مذکور بالغ به دو خروار
گندم یك خروار باقلی وشاخل وبین ۲ـ۳ خروار رشقه میشود.

قریه مذکور بشکل پلعوصورت گرفته وعموماً ازکود حیوانی
درزمینهای خویش استفاده مینماید ، اگرچه باید خاطرنشان ساخت که
مدیریت زراعت ولایت بامیان یکمقدار کود کیمیاوی را برای تمام
زراعین مهیا نموده لیکن مردم انجانسبت نداشتن سرمایه کافی قادر بخرید
کود کیمیاوی نمیباشند .

درقریه بام سرای شخص که اضافه تر زمین دارد سید محمد اعظم
که شخص کهن سال ودارای دوزن و ۱۵بچه و۱۲ دختر میباشد ، این

شخص دارای بیست و پنج جریب زمین زراعتی بوده و حاصلات زمین‌مذکور به ۵ خروار گندم و۳خروارجو۲ خروار باقلی و ۵ خروار رشقه میرسد .

چون شخص سید محمد اعظم کهن‌سال میباشدلذا تماماً اختیارات زمین مذکور به پسر ش محمد حیدر متعلق بوده ازامور زمین داری غورسی مینماید ، از اینکه یك شخص نمیتواند بصورت درست درقسمت بیست‌وپنج جریب غورسی نماید لذا نامبره هشت نفردهقان‌را استخدام نموده و ازحاصلات‌سالانه خویش ⅓حصه آنرابالای هشت‌نفرتقسیم‌مینماید.

اگر چه شخص مذکور نسبت بدیگرآن دارای زمین‌نسبتاً کافی میباشد لیکن باآنهم‌به مشکلات زیادی مواجه‌است ، اولین مشکل مذکور عبارت از عدم سرمایه کافی میباشد پرابلم دوم آن است که یك تعداد زیاد افراد ارچند جریب زمین محدود امرارحیات مینمایند . یعنی نامبردهٔ مؤفق نمیشود که‌برعلاوهٔ رفع احتیاجات فامیلی یکمقدار از محصولات خویش را دربازار عرضه نماید. مشکلات سومي نامبرده را قلت کود حیوانی تشکیل میدهد اگرچه یکمقدار زیاد کودکیمیاوی در مدیریت رراعت ولایت‌بامیان*برای فروش‌موجوداست لیکن نسبت‌عدم سرمایه قادر به خریدن آن نیستند .

این بودچندنمونه از زمینهای زراعتی مردم بامیان ووضع زندگی زارعین وفامیلی ایشان . برای اینکه خوبتر ازحاصلات زراعتی وقیمتهای مواد زراعتی وبالاخره عائدات زارعین معلومات حاصل میشود بنده ـ میخواهم که درجداول ، دوم وسوم بصورت مقایسوی بعضی ازقریه جات را بصورت ارقام خدمت خوانندگان گرامي تقدیم نمایم .

حاصلات ازپنج جریب زمین درقریه فولادی .

جدول *II*

شماره	انواع نبات	مقدار	قیمت فی سیر	عائدات
۱ــ	گندم	۸۰ سیر	۴۰ افغانی	۳۲۰۰ افغانی
۲ــ	با قلی	۴۰ »	۳۵ »	۱۴۰۰ »
۳ــ	شاخل	۱۰۰ »	۱۲ »	۱۲۰۰ »
۴ــ	جو	۸۰ »	۳۰ »	۲۴۰۰ »
۵ــ	کلول	۵ »	۱۵ »	۷۵ »

مجموع عوائد دریك سال ۷۲۷۵ افغانی

نوت : عوائد رابه R قیمت رابه $Price\ (p)$ مقدار حاصلات را به Q

حاصلات زراعتی درقریه بام سرای از ۱۲ جریب زمین جدول. *III*

شماره	انواع نبات	مقدار حاصلات	قیمت فی سیر	عائدات
۱—	گندم	۱۰۰ سیر	۴۰—۵۰ افغانی	۴۰۰۰ افغانی
۲—	باقلی	۱۰۰ »	۳۵ »	۳۵۰۰ »
۳—	کچالو	۷۰—۸۰سیر	۲۴ »	۱۶۸۰ »
٤--	رشقه	٤۸۰ »	۱۰ هرجوال پنج سیر*	۹۶۰ »

مجموع عوائد دریکسال ۱۰۱٤۰ افغانی

نوت : برای پیدانمودن عائدات مقدار حاصلات× قیمت = مجموع عائدات.
درانجا مقدار حاصلات Q

Quentity = Q	قیمت P
Price = P	R=Q x P
Ravenue = R	عائدات R

حاصلات زراعتی درقریه بام سرای ار ۱۵ جریب زمین حدول . *IV*

شماره	انواع نبات	مقدار حاصلات	قیمت فی سیر به افغانی	عائدات
۱—	گندم	٤۰۰ سیر	٤۰—۵۰ افغانی	۱۶۰۰ افغانی
۲—	جو	۲٤۰ »	۳۰—٤۰ »	۷۲۰۰ »
۳—	باقلی	۱۶۰ »	۳۵ »	۵۶۰۰ »
٤—	رشقه	٤۰۰ سیر	فی جوال ۱۰سیر (درهر حوال پنج سیر)	۸۰۰ »
۵—	شاخل	۱۰۰ سیر	۱۵ افغانی	۱۵۰۰ افغانی

مجموع عوائد دریك سال ۱۶۷۰۰ افغانی

* قیمت هرجوال ده افغانی وعدد ۹۶۰ ازطریق ذیل بدست آمده

۹۶=٤۸۰—۵

۹۶۰ = ۱۰×۹۶

مؤخذ : ارقام فوق توسط مصاحبه شخصی ام بدست آمده است .

مصارف تولیدی :

ازجمله نود دهقانی که در قریه جات مختلف با آنها مصـاحبه بعمل آمده است هر یك ایشان مالك نیم الی بیست و پنج جریب زمین میباشند . وقراریکه ذکرنمودم اکثر کار گرها (دهاقین) راهمان اعضای فامیلی ایشان تشکیل میدهد .

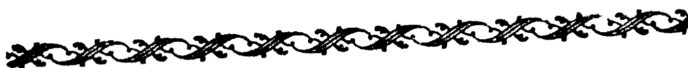
چون زمین بزرگترین عامل تولید است پس برای استفاده‌اززمین لازم است که دیگر عوامل تولید ارقبیل کار گر و سرمایه (Capital) رانیز بکار میبریم تاحاصلاتیکه لازم است بدست آید . اگریك زمین را مدنظر بگیریم وهیچ یك ازعوامل تولید را بکار نبریم آشکار است که حاصلات ما صفرمیباشد . لیکن اگریکی یاهردوعوامل تولید (کار گـرو سرمایه) رابکار بریم درانجا مشاهده خواهیم نمود که زمیـن مـذکـور عبارت از عامل تولید ثابت میباشد حاصل خواهد داد . پس برای آنکه ازیك زمین استفاده بعمل آید البته یك مصرف را ایجاب مینماید .

دراینجا مقصد ما از مصارف عبارت از مصارفی میباشد که برای تولیدات مواد زراعتی بکاربرده میشود . نا گفته نماند که مصارف بـر دونوع است :

۱ـ مصارف ثابت *Fixed Costs*

۲ـ مصارف متغیر *Variable Costs*

درمصارف ثابت کار گرها (دهاقین) که در مزارع کار مینمایند، مالیه زمین، استهلاك آلات وادوات زارعین(از قبیل ، قلبه، یوغ، داس، بیل وغیره) وپرداختن مزد کار گرهای فامیلی شامل است . لیکن مصارف متغیر شامل کار گرهای « دهاقین » که ار طرف صاحبان مزارع یابصورت مزد روزاه (۲۰ـ۳۰) افغانی و یا یك برسه حاصلات سالانه استخدام میشوند همچنین کودهای حیوانی وکیمیاوی قلبه های کرائی (روزانه ۱۵۰ ۱۲۰ افغانی) وغیره میباشد .

۷

مصارف	واحدهای تطبیق شده در هر جریب	مصرف بر هر واحد به افغانی	مصرف متوسط در هر جریب
مصارف ثابت :			
کارگرهای که درزمین های کار مینمایند	۳۰ روز	۳۰ افغانی	۹۰۰ افغانی
مالیه زمین			۱۷ »
استهلاك			۵۰ »
کارگرهای که مربوط به اعضای فامیلی میباشند وبدون مزد کارمینمایند	۴۰ »	۳۰ »	۱۲۰۰ »
			۲۱۶۷ افغانی
مصارف متغیر :			
کارگرهای استخدام شدة	۲۰ »	۳۰ »	۶۰۰ »
کود کیمیاوی :			
۱— فاسفیت	۵ سیر	فیسیر ۳۰ افغانی	۱۵۰ »
۲— یوریا	۳ »	» ۳۰ »	۶۰ »
کودحیوانی (ابار)	(۴۰-۸۰ جولی) نظربه ساحه زمین دریك روز	» جولی ۲	» (۸۰-۱۶۰) »
قلبه گاو های کرائی فی جوره			۱۰۰ »
			۹۳۰ افغانی

مجموعه مصارف = مصارف متغیر + مصارف ثابت
اگرمجموع مصارف را TC مصارف متغیر را به VC ومصارف ثابت FC
قراردهیم درنتیجه $TC = FC + VC$ یا $TC = ۲۱۶۷ + ۹۳۰ = ۳۰۹۷$

میخواهم ذکر نمایم که مصارف زمین نسبت به مساحه زمین فرق مینماید اگر مساحه زمین کم باشد مصارف کم واگر مساحهء زمین زیاد باشد درنتیجه مصارف زیاد را ایجاب مینماید .

پس برای پیدانمودن عائدات خالص مصارف عمومی را ازعائدات عمومی منفی نموده ومفاد خالص بدست می آید در ینجا عائدات عمومی را TR ومصارف عمومی را TC قرار مید هیم .

مثال اول : Total Revenue—Total Costs=Net Income

TR—TC =Net Income

مثلا اگر مجموع عوائد یك ساله جدول دوم را که عبارت از ۷۲۷۵ افغانی درنظر گیریم همچنین مصارف جدول پنج را مدنظر گیریم درنتیجه قرار فارمول فوق مفاد خالص پس از منفی نمودن مصارف عمومی ازعوائد عمومی بدست می آید .

مثلا TR—TC=Net income

۷۲۷۵ — ۲۰۷۹ = ٤۱۹٦

عایدات خالص مساوی به ٤۱۹٦ افغانی

مثال دوم :

درجدول سوم مجموع عوائد بالغ به ۱۵۱٤۵ افغانی و در جدول پنج مجموع مصارف بالغ به ۳۰۷۹ افغانی میشود . قرار فارمول ذیل میتوان مفاد خالص را دریافت نمود .

TR—TC=Netincome

مفاد خالص ۱۲۰٦٦ افغانی = ۳۰۷۹ ـ ۱۵۱٤۵

پس از ارقام فوق الذکر میتوان بنتیجه ای رسید که عائدات چند جریب زمین خیلی کم و تعداد اعضای فامیلی ها خیلی زیاد بوده وسطح زندگی مردم بامیان نهایت پائین میباشند .

نقطهء مهمی راکه میخواهم درینجاذکر نمایم اینست اگرمدیریت زراعت بامیان ویاوزارت پلان پلانی را جهت بهبودی تولیدات در آنجا بعمل بیاورند با آنهم به عقیدهٔ بنده محصولات آنهاکفایت نخواهدکرد چه ساحه مزارع زراعتی ایشان نهایت کوچك میباشد وتعداد اعضای فامیلی ها زیاد بطور مثال اگرمدیریت زراعت بدسترس مردم تخم اصلاح شده ویاکود کیمیاوی مفت ورایگان بسپارد با آنهم تولیدات آنقدر بلند نمیرود که یك الی چند جریب زمین محدود احتیاجات ونیازمندی های تمام اعضای فامیلی های بامیانی را درانجا رفع بسازد .

به عقیدهٔ من یکی از راههای حل زارعین وفامیلی های بامیان همان توزیع زمین های حکومتی میباشدکه بیك قیمت مناسب که ازتوان مردم خارج نباشد بفروش برسد تامردم بتوانند از زمین های مذکور یکمقدار حاصلات بدست آورده تا مشکلات اقتصادی خویش را رفع نمایند .

اگرچه حکومت بامیان نظریه امر مجلس اداری ولایت موازی ۱۷٤ جریب زمین را برای یك تعداد مستحقین به قیمت مختلف توزیع نموده لیکن ۱۷٤ جریب زمین خیلی ناچیز بوده وقطعاً رفع احتیاج حتی

یك فی‌صد مردم را نمیکند . به هرحال قیمت های زمین های دواتی به سه دستهٔ ذیل تقسیم شده است بایدخاطرنشان نمودکه زمین های مذکور ازنگاه حاصلات، اندازه آب، خاك یازمین خوب وموقعیت جغرافیائی درجه بندی شده است :

۱- زمین اعلی	فی‌جریب	۴۰۰۰ افغانی
۲- زمین اوسط	»	۲۸۰۰ »
۳- زمین ادنا	»	۱۸۰۰ »

موخذ: مدیریت زراعت ولایت بامیان .

اگرچه قیمت زمین های فوق الذکر آنقدر بلند نیست لیکن برای مردم بامیان نهایت کم درنتیجه ذخیره ایشان صفر ویا تحت صفر میباشد که دراین صورت توان خرید حتی في‌جریب یکصد افغانی‌را هم ندارند . به هرصورت بهترین راه حل پرابلم مردم بامیان همان کمك حکومت خواهد بود . وحکومت باید اول قیمت های زمین ها را از ۴۰۰۰ ویاکمتربه فی‌جریب ۵۰۰ ویا ۴۰۰ افغانی‌پائین‌آورد ویابصورت رایگان برای چند سال بدسترس مستحقین بگذارد . تا ازیك طرف از زمین مذکور مردم استفاده نموده وازطرف دیگر عائدات بلند رفته ودرنتیجه سطح زندگی مردم بلندبرود . واگر چنین اقدام از طرف ولایات بامیان ویاحکومت مرکزی صورت نگیرد امکان داردکه پرابلم بیکاری روز بروز زیاد شده ودر آینده جلوگیری از آن غیر ممکن بنظر خواهد رسید .

قراریکه قبلا ذکر نمودم اگرچه مدیریت زراعت ولایت بامیان با دهاقین کمك هم نماید تولیدات آن ناحیه آنقدر زیاد نمیشود که رفع احتیاجات همه مردم را کرده بتواند چه ساحه زمین های کشتی نهایت محدود ونفوس زیاد میباشد.

اینک میخواهم بعضی از کمك ها ورهنمائی های مدیریت زراعت بامیان را خدمت خوانندگان محترم تقدیم نمایم. هدف اصلی کمك های مدیریت زراعت بامیان همانا بلند بردن محصولات زراعتی میباشد تا اگر امکان داشته باشد تا یك اندازه احتیاجات مردم از نگاه مواد غذائی رفع شود .

و اینک کمك های مدیریت زراعت را قرار آتی میخواهم ذکر نمایم:

۱- توزیع گندم در سال ۱۹۶۵ : مدیریت زراعت مقدار ۳۴۲ سیر گندم جستن را بقسم تجربه وی برای سیزده نفر زارعین درقریه - جات سر آسیاب، دوکانی ،دشت عیسی خان، توپچی، جکره خیسل سیدآباد وفولادی توزیع نمود.

۲- توزیع گندم جستن درعین سال۱۹۶۵ قرار اظهار مدیر زراعت ولات بامیان مقدار ۵۰۰ سیر گندم بیکولنگ ۵۰۰سیر درپنج آب توزیع شد.

ومهمترین خصوصیت این گندم اینست که در مقابل امراض سرخی که در بامیان خیلی زیاد مروج است وهمچنین در مقابل بادوغیره حوادث طبیعی مقارمت خوبی از خود نشان میدهد.

۳ــ درسال ۱۹۶۵ مدیریت زراعت دونوع کود کیمیاوی را بدسترس زارعین گزاشت تا اینکه زارعین بتوانند از آن درزمین های خویش استعمال نموده وحاصلات ایشان بلدبرود. البته قیمت یك نوع کودفی سیربه ۳۰ افغانی و از نوع دیگرآن فی سیربه ۲۰ افغانی بالغ میشود. این اقدام مدیریت زراعت خیلی عالی میباشد لیکن بارها ذکر نمودم از اینکه یکی از بزرگترین پرابلم زارعین و دیگر مردم بامیان نبودن سرمایه کافی میباشد پس به عقیدهٔ بنده بهترین راه حل کود کیمیاوی همان پائین آوردن قیمت کـود میباشد کـه حکومت باید بسر خرید بدسترس دهاقین یکمقدار کود بگرارد. وار طرف دیگر اگر پول نداشته باشد باید بانك زراعتی برای ایشان کریدت بدهد ولی طوریکه ربح بسیار ناچیز از ایشان بگیرد.

٤ــ دیگرار کمك هاي مدیریت زراعت بامیان عبارت است ازتوزیع تخم سبزیجات از قبیل بادنجان رومي ، بادنجان سیاه، ملی سرخك وسفید، باد رنگ ، کدو ، پالك، رردك، شلغم گاهو ولوبیا وغیره .

تخم سبزیجات مذکور برای ٤۹ نفر در قریه جات ذیل توزیع شده و به اظهار مدیر رراعت بامیان نتایج قناعت بخش حاصل نموده اند قریه جات مذکور عبارتندار :

غریب آباد، گوروان، قافله باشي، سوماره ، سیدان، ملایان جوی شیر، دوکاني، سرخدر کالو، شهیدان وقرغنه تو .

میخواهم ذکر نمایم از اینکه کشت سبزیجات باراول است که در ولایت بامیان ترویج یافته و یکی از بزرگترین خدمات مدیریت زراعت همین میباشد. به عقیدهٔ من در اینجا دو دلیل نسبت عدم کشت سبزیجات موجود است.

اول اینکه: ساحه زمین های ایشان خیلی کم میباشد.

و دوم اینکه: متاسفانه اقدام به کشت سبزیجات ننموده اندایشان زیادتر کشت دیگر حبوبات را ترجیح میدهند. به هرحال اکثر سبزیجات ولایت بامیان از کابل خریداری شده والبته بقیمت های بلند تر به بامیان بفروش میرسد.

سبزیجات که بزرگترین منبع ویتامین ها بوده برای صحت مردم مفید وضروری بشمار میرود ، در آنجا بطور کافی میسر نبوده مردم ومشتریان هوتل ازین لحاظ به مشکلات مواجه اند. پس اگر مردم بامیان بکشت سبزیجات عادت بگیرند بد نخواهد شد چه ازیك طرف رفع احتیاجات خود مردم شده و ازطرف دیگر بزرگترین منبع عائداتی مردم خواهدشد.

٥ــ دیگر ازکمك های مدیریت زراعت توزیع ٥٦٠٠٠ نهالهای زردالو، تاك ، بادام وسیب میباشد که برای دهاقین وغیره مردم ها بطور رایگان توزیع شده است که این نوع کمك البته بهترین اقدام

مدیریت زراعت بوده ونه تنها در سرسبزی بامیان کمك مینماید بلکه از نقطهٔ نظر اقتصادیات نقش مهمی را بازی مینماید .

٦ــ همچنین مدیریت زراعت برای اینکه تولیدات زراعتی کدام اسیبی نرسد واز حشرات وامراض گوناگون نجات یافته باشد به یك سلسه اقدامات دست زده است چنانچه در مدت همین در سال (١٩٦٦ـ ١٩٦٧) مقدار ٣٠٠ پوند دی ـ دی ـ تی ـ٧٥ فیصد را مورد استعمال قرار داده است.

٧ــ قدم نیك دیگر مدیریت زراعت عبارت ازچاپ کردن اوراق میباشد ودراین اوراق طریق استعمال کودهای کیمیاوی را به دهاقین نشان میدهد . باآنهم اگر دهاقین صورت استعمال کودهای کیمیاوی رانمیدانسد مدیریت زراعت توسط یك هیئات طریق استعمال کود کیمیاوی برای دهاقین نشان میدهد .

مؤ خذ : مدیریت رراعت ولایت بامیان (کمك های فوق الذکر توسط مدیریت زراعت ولایت بامیان برای زارعین داده شد) .

گندم وارداتی :

قراریکه قبلا ذکر نمودم یعني حاصلات مواد زراعتي بامیان آنقدر زیاد نبوده تارفع احتیاجات مردم را بنماید لذا مردم بامیان مجبور هستند که بعضی ازمواد خوراکه خویش را از ولایات دیگر افغانستان وارد نمایند .

دکاندارهای بامیان عموما گندم مورد ضرورت خویش را از دانه غوری ، بغلان ، خان آباد، دره مصوف ویکولنگ وارد مینمایند

قیمت های گندم از بازار بامیان سال های مختلف AI

سال							
۱۹٦٤	قیمت فی‌سیر گندم	دروقت	فصل	بالغ به		۳۰	افغانی
۱۹٦٥	»	»	»	»		۳۸ ـ ٤۰	»
۱۹٦٦	»	»	»	»		٤۰ ـ ٤٥	»
۱۹٦۷	»	»	»	قبل ازفصل		۵۳ ـ ۵٦	»

مؤخذ : مدیریت ارزاق و حتیاجات عامه ولایت بامیان

جو وارداتی :

۱ـ مویه جو بقیمت فی سیر ۳٤ افغانی ارقطغن وارد میشود .

۲ـ کل جودرخود بامیان کشت وقیمت فی‌سیر ۳۸ـ٤۰ افغانی بفروش میرسد .

نوت : احصائیه های فوق‌الذکر توسط مصاحبه شخصی ام بادکاندارهای مندوی بامیان بدست آمده است .

قبل ازاینکه به پرابلم های دیگر مردم بامیان روشنی بی اندازم میخواهم که راجع به سیستم آبیاری بامیان قدری معلومات خدمت خوانندگان محترم به عرض برسانم . طوریکه ازسیستم زراعتی بامیان معلوم میشود مردم بامیان ازیك نوع سیستم زراعت ابتدائی پیروی مینمایند

وتمام زرع وغیره توسط الات ودوات ابتدائی صورت میگردد . از نقطهٔ نظر آبیاری مناطقی که بنده سروی نموده‌ام دارای آب فراوان وعموما توسط جو چه ها آبیاری اراضی صورت میگیرد .

پرابلم های دهاقین وزارعین :

اگر چه ولسوالی عقب مانده دارای پرابلم های متعدد میباشد لیکن ما از پرابلم های دیگر صرف نظر کرده وتنها پرابلم های را که در بامیان بمشاهده میرسد میخواهم ذکر نمایم .

۱ــ سرمایه مردم (بین ۱۰۰۰ الی ۵۰۰۰ افغانی) نهایت کم است چون سرمایه یکی از بزرگترین عوامل تولید بشمار میرود پس عدم سرمایه در ازدیاد محصولات وغیره تاثیر مستقیم مینماید وبه همین منظور اکثر مردم بامیان از مردم قرض میگیرنــد .

۲ــ سرخی گندم کرم های مضره براي گندم وباقلی .

۳ــ کمبود کود های حیوانـی و کیمیاوی (اگر چه کود کیمیاوی موجود است لیکن مردم توان خرید آنرا ندارند) .

۴ــ نفوس زیاد متاهلانه بزرگترین پرابلم امروزی بامیان را همین نفوس زیاد تشکیل میدهد چه اگر عائدات محصولات زراعتی را بالای نفوس هرفامیل تقسیم نمائیم درنتیجه عائــدات خالص انقــدر ناچیز است که قطعاً گمان نمیشود ، درحصه کنترول نفوس تــوجه مقام

وزارت صحیه را میخوا هم تامردم را اردرك ادویه جات وجلوگیر ازاولاد ها یا حامله گی رهنمائی و کمك نماید ؟

٥ــ حاصلات خیلی کم است اتقدرحاصلات یا چیز است که حتی کفایت ورفع احتیاج عموم فامیل راکرده نمیتواند.

٦ــ نبودن زمین‌های رراعتی کافی ، این بذ ت خود بزرگترین پرابلم را برای مردم بامیان خلق نموده است .

٧ــ سیستم کریدت (بانکی) اتقدرقناعت بخش نیست ، بایدبانك‌ها با رراعین ودیگردکاندارهای با میان کمك های بهترنمایند تتا مردم ار کمك ایشان مستفید گردیده وسطح زندگی خویش رابلند ببرند .

اگرچه یك شعبه د افغانستان بانك درشهر با میان موجود است لیکن هدف این بانك تنها کترول ووراهم نمودن تسهیلات‌برای شعبات دولتی وبعضی اوقات برای‌تسهیلات مر دم میباشد .

٨ــ وصع صحی ومنازل قناعت بخش نیست: این‌هم یك چیزی واصح‌است که هرقدرسویه اقتصادی‌پائین‌آیدوضع صحی نیزخرابترشده میرود چه اریك طرف مواد غذائی‌طوریکه جسم به آنهاصرورت دارد گرفته نمیتواند وازطرف دیگر عائدات مردم کم میباشد تا مواد غذائی که دارای ویتامین هاباشد خریداری نمایند ، همچنین ازاثـرعوایدکم منازل نیز خراب بوده ودریك اطاق تنگ وتاریك که عموماً غیر صحی میباشد چندین نفر (٥الی٧نفر)زندگی مینمایند .

۹ــ از همه مهمتر عائدات مردم به اندازهٔ اخیر کم میباشد ، زمانیکه در یك مملکت ویایك محیط تولیدات کم باشد درنتیجه عائدات نیز کم میباشد چه بزرگترین منبع ثروت همان تولیدات (ومنابع طبیعی) یك مملکت میباشد .

۱۰ــ نداشتن برق بجای تاسف است درصورتیکه در افغانستان چندین بندبرق که به ملیون ها کیلوات برق تولید میکند وتاحال ازیك برده حصهء آن هم استفاده بعمل نیامده است بدسترس مردم این ناحیه گذاشته نشده است.

۱۱ــ چوب سوخت ودیگرمواد محروقات: یکی ازبزرگترین پرابلم های مردم بامیان همین کمبود مواد محروقاتی میباشد ،پس باید وزارت معدن وصنایع در این حصه توجه نماید تا بدسترس مردم یك مقدار دغال سنگ بگزارد چه مردم بامیان حق اولیت را دارند زیرا از یك طرف معدن کرکر درنزدیك بامیان موجوداست وازسکاه حمل ونقل درزمینه مشکل انقدر بزرگ نخواهد بوده وازجانب دیگر مردم بامیان هم مانند سایر مردم افغانستان حق بـه جانب هستند تا از معادن مختلف افغانستان استفاده مساوی نمایند.

۱۲ــ نبودن کار کافی : البته قراریکه قبلاذکر نمودم یعنی یکی ازخرابترین بحران های اقتصادی درپهلوی بلند بودن قیمت، ها نبودن کار دریك محیط یایك مملکت میباشد ، دراینجا بایدحکومت افغانستان

وولایت بامیان توجه جدی مبذول دارند تاراهی را پیدانمایندکه جلو این بحران رابگیرند ورنه وضع اقتصادی درهم وبرهم خواهد شد.

۱۳ــ مالیات بلند: اگرچه در این حصه حکومت حق بجانب است تا مالیه های مختلف را خواه از درك زمین، خواه از درك گمرکات مواشی وغیره از مردم اخذ نمایند لیکن این را هم باید بخاطرداشت که مالیه های گزاف کمر اشخاصي را که عائد کم دارند می شکند چه زمانیکه مالیه بلند رفت قوه خرید مردم کم‌شده‌در نتیجه‌روز بروزفقیرتر وبیچاره تر خواهند شد. پس در این باره بوجه وزارت مالیه را جلب مینمایم تا طوری سیستم مالیهٔ خویش را تنظیم نمایند تا اشخاص کم عائد یا کم سرمایه متضرر نشوند.

۱٤ــ تبلیغات زراعتی فارم های تجربوی آنقدر زیاد نبوده‌وباید ولایت بامیان از راه فلم ها وسایر وسایل سمعی وبصری به مردم کمك نمایند. همچنین مدیریت های زراعت باید چندین فارم تجربوی رابمیان بیاورد تا مردم حاصلات فارم های تجربوی را به چشم سر دیده و بعداً اعتما‌د حاصل نمایند که تخم های اصلاح شده ویاکود کیمیاوی تاکدام اندازه در تولیدات مواد زراعتی مؤثرثابت میشود.

ماهـی:

بر علاوه محصولات زراعتی در بامیان یکمقدار زیاد ماهـی نیز پیدا شده از یك طرف مهمترین منبع مواد غذائی و از طرف دیـگر

بزرگترین منبع عایداتی مردم بامیان را تشکیل خواهد داد. همچنین باید ذکر نمود که بهترین تفریح گاه برای سیاحان خارجی ومردم افغانستان نیز بشمار میرود پس دراینجا لازم است که اگر مردم ویاولایت بامیان در این راه صرف مساعی بنمایند امکان دارد تا یك اندازه زیاد احتیاجات مردم را از نگاه کمبود مواد غذائی رفع نموده ویك منبع جدید عائداتی برای مردم ویا حکومت بامیان پیدا میشود .

به عقیدهٔ بنده مهمترین راه برای جلب توجه سیاحان خارجی و داخلی همان تبلیغات از راه های رادیو، نشرات به زبان های خارجی وداخلی میباشد واگر امکان داشته باشد باید ولایت بامیان ویا اشخاص دیگر افغانی یك اندازه سرمایه گذاری نموده ویکی یا دو هوتل در نقاطی که ماهی فراوان دارد تعمیر نمایند. وقتیکه هوتل های عصری تعمیر شد و از طرف دیگر تبلیغات خوبتر شد در نتیجه مشتریان خارجی و داخلی را بخود جلب مینماید در اینجا بمشاهده خواهد رسید که یك اندازه زیاد خارجی ها و داخلی ها برای صید ماهی آمده از یك طرف از پول اسعاری سیاحان استفاده بعمل می آید و از طرف دیگر در راه معرفی افغانستان کمك شایانی خواهد نمود. بهر حال هرقدر که سیاحان داخلی وخارجی از نگاه تورستیك در یك مملکت می آیند بهمان اندازه به نفع یك مملکت تمام میشود چه از یك طرف مشتریان جدید برای

تجار ها وغیره افراد پیدا شده و ازطرف دیگر یکمقدار پول اسعاری
که احتیاج زیاد به آن حس میشود در مملکت می‌آید.

قراریکه قبلا ذکر نمودم یعنی حاصلات زمین کم و در نتیجه
سطح زندگی مردم پائین میباشد پس اگر مردم بامیان به پهلوی زراعت
خویش به صید ماهی گیری علاقه نشان بدهند از این نگاه قادرخواهند
شد که منبع پول یا در آمد دیگری را صاحب شوند و در نتیجه تا یك
اندازه از پرابلم های اقتصادی ایشان کاسته خواهد شد.

نقطهء دیگریکه از نقطه نظر اقتصادی برای مردم ویا یك مملکت
مفید ثابت میشود همانا معرفی نمودن یخچال های خورد و بزرگ میباشد.

در اینجا جلب توجه‌سرمایه‌دارهای داخلی وحکومت افغانستان را در
مورد احداث یخچال در یك مملکت مانند افغانستان که‌دارای یکمقدار
ماهی فراوان (در بامیان وننگرهار) میباشد خواهانم تا ماهی هارا از گرمی
و حرارت زیاد وغیره نجات داده وبه موسم های مختلف سال ماهی را
در بازار عرضه نمایند. واگر یخچال های خورد وبزرگ موجود نباشد
مشاهده خواهیم نمود که خریدن گوشت ماهی تنها مربوط به موسم
زمستان میباشد ومتباقی ۸ـ۹ ماه مردم از این مدرك استفاده نمی‌توانند
پس لازم است که در اینجا مردم وحکومت با هم یا شریك شوند ویا
سرمایه گذاری جداگانه نمایند تا از یك طرف از این منبع عائداتی مستفید
شوند و ازطرف دیگر تایك اندازه احتیاجات مردم را از ناحیهء مواد
غذائي رفع نمایند.

مهمترین مناطقی که از آن ماهی یافت میشود قرار ذیل است:

۱ــدرهٔ کالو

۲ــ درهٔ ککرك

۳ــدرهٔ فولادی

۴ــدرهٔ آهنگران

۵ــدرهٔ سوماره

۶ــبند امیر

۷ــدرهٔ اجر

درین هفت دره اقسام مختلف ماهی یافته شده واگر بصورت صحیح یعنی توسطه جال ها، چنگک، موتر گوت های خورد واسپ ماهی گیری بعمل آید امکان دارد که برای چندین سال از این ماهی ها تاحال از آن هااستفاده نشده بهره برداری خوبی صورت گیرد .

قــروت .

از پیداوار دیگر ولایت بامیان قروت میباشد ، مردم بامیان نه تنها قروت را در آشك، آش وقروتی بکار میبرند بلکه قروت از بزرگترین اقلام صادراتی ولایت بامیان بشمار میرود ، که این هم بذات خود در راه رشد اقتصادی ولایت بامیان نقش مهمی را باری مینماید .

بهترین قروت بامیان دریکولنگ ، قرغه تو، شهیدان، پنج آب وفولادی یافت میشود، قیمت های قروت نظر به جنسیت آن متفاوت

میباشد مثلا دربکولنگ بهترین قروت فی سیر بین ۱۱۰ ـ ۲۰۰ افغانـی دستگیری مینماید وبعضی قروت های دیگرفی سیر امکان دارد که بین ۸۰ ـ ۹۰ افغانـی هم دستگیر نماید .

روغن حیوانی (روغن زرد) :

ده الی پانزده سال قبل روغن حیوانی یکی ازبزرگترین اقلام صادراتی هزاره جات بشمار میرفت زیرا اکثریت مردم افغانستان عادت به خوردن روغن زرد داشته وازطرف دیگر روغن نباتی درآن زمان انقدر درافغانستان رواج نداشت . لیکن امروز به اثر توجه دولت افغانستان یك فابریکه درقندوز (سیبن رز) دیگر درهلمند وسومی درولایت بلخ تاسیس شده وازپسه دانه روغن نباتـی استحصال نموده وبه دسترس مردم میگذارند ، البته باید خاطر نشان نموده که روغن زرد فی سیر بین ۵۰۰ ۶۰۰ افغانی بوده که مردم افغانستان وبا میان بسبب عائدات کم ایشان قادر به خریدان نشده ومجبور اند ازروغن نباتـی که قیمت چهار کیلو گرام آن به ۱۴۰ افغانی بالغ شود برای خوراك خویش استفاده نمایند ، اگرچه درسابق قراریکه ذکر نمودم یعنی بهترین صادرات وعائدات مردم هزاره جات راهمان روغن حیوانی تشکیل میداد لیکن درا ینجا به مشاهده میرسد که نسبت قیمت بلند روغن حیوانی به همرای روغن نباتی رقابت نتوانسته وتقریبا سبب کم شدن تقاضا آن میشود ، که درنتیجه لطمهٔ بزرگی دراقتصادیات مردم وارد نموده است.

مهمترین مراکز پیداوار روغن حیوانی (روغن زرد) عبارتند از :
دیزنگی ، یکولنگ ، شهیدان ، قرغنه تو ، پنج آب بوده وسالانه یکمقدار کم آن به کابل ، مزارشریف ، قطغن ودیگر نقاط افغانستان صادر میشود.
برعلاوه مواد غذائی مهمترین پیداوار دیگر بامیان عبارت است از :
۱ــ معدن دغال سنگ
۲ــ معدن آهن حاجیگک .
۳ــ رنگ های معدنی
٤ــ قالین ، گلم ، نمد ، برك ، جاکت ، جراب ودستکش پشمی .
رنگ های معدنی :
در اینجا باید خاطرنشان ساخت که یکی از بهترین منابع طبیعی ولایــت بامیان همان رنگ های معدنی میباشد .
رنگ های معدنی البته به اقسام وانواع مختلف ویکمقدار زیاد در سه دره ولایت بامیان کشف شده واز این رنگ ها بعضی اوقــات برای رنگ های دکان ها ومنازل مردم بامیان استفاده مینمایند .
مهمترین دره های که از آن رنگ ها دستگیری مینماید قرار ذیل است :
۱ــ درهٔ فاطمه مستی : در این دره بیك پیمانه زیادی رنگ های سرخ وآبی دیده شــده است .
۲ ــ درهٔ سوماره : در این دره رنگهای زرد ، ارنجی تیره و سمنتی بیك پیمانه وافری به نظر میرسد .

۳ــ دره دوکانی : دراین دره مقدار زیادی ار رنگ های سفید روغنی وکاشی رنگ به مشاهده رسیده است .

پس اگر جبه اقتصادی رنگ های معدنی فوق‌الذکر را عمیقا تحت ریسرچ ومطالعه قرار دهیم به عقیدهٔ بنده که باکشــف واستعمال این رنگ ها نه تنها بزرگترین ثروت یا سرمایه بدست می آید بلکه اگر ار این رنگ ها بصورت صحیح وخوبتراستفاده‌بعمل آید چندین ملیون افغانی بابت وارد نمودن رنگ ها ار خارج جلوگیری اسعاری بعمل خواهد آمد . ومهمتر ار همه افغانستان قادر خواهد شد اگــر از ایــن معادن بصورت خوبتراستفاده شده ویك فابریکه کوچك ویا نسبتا بزرگ برای تصفیه وتولید رنگها تاسیس شود امکان دارد که مردم افغــانستان غیر ار رفع احتیاجات داخلی خویش یکمقدار زیاد آنرا به خــارج هم صادر نموده ودر مقابل یك اندازه اسعار خارجی که‌فعلا احتیاجات زیاد به آن حس میشود بدست خواهند آورد . این بذات خود در بیلانس تادیات یك‌مملکت مانند افغانستان‌خیلی‌مؤثرواقع خواهدشده.

معدن ذغال سنگ کرکر :

معدن زغال سنگ نیز یکی ار بزرگترین ثروت ملی بشمار رفته و ارنگاه اقتصادی قابل‌اهمیت‌میباشد . چه‌امروز ذغال‌سنگ بزرگترین نقش را در راه معرفی نمودن صنایع در یك مملکت رو به‌انکشاف‌مانند افغانستان ویا ممالك مترقي بازی مینماید . امرور ار ذغال سنگ نه تنها

به حیث مواد محروقاتی در منازل استفاده مینمایند بلکه دربسا فابریکات صناعتی نیز آنرا مورد استعمال قرار میدهند . به همین منظور افغانستان میخواهد که یکمقدار زیادتر ذغال سنگ را استخراج نماید تا از یک احتیاجات منازل ، دفاتر وغیره را رفع نماید و از طرف دیگر نظر به انکشاف صنایع در افغانستان میخواهد یکمقدار زیاد آنرا در فابریکات جدیدالتاسیس ویا سابقه بمصرف برساند .

قرار احصائیه که در پلان پنجساله سوم ذکرشده درظرف پنجسال پلان سوم یك ملیون دوصدچهل هزارتن ذغال استخراج میشود . این مقدار از معادن ذغال کرکر واشپشته و دره صوف بدست می آید .

«مقدار استخراج ذغال سنگ کرکر واشپشته درپنجسال پلان سوم :

۱ ـ ۱۳۴۶	۱۸۰ هزارتن
۲ ـ ۱۳۴۷	۲۰۰ « «
۳ ـ ۱۳۴۸	۲۰۰ « «
۴ ـ ۱۳۴۹	۲۰۰ « «
۵ ـ ۱۳۵۰	۲۵۰ « «

مصارف آن در پلان سوم بالغ بر ۱۷۰ ملیون افغانی و۷۳ر۱ ملیون دالر میشود » .

---

٤ ـ مؤخذ : سومین پلان پنجساله انکشاف اقتصادی واجتماعی افغانستان کابل (۱۳٤٦ - ۱۳۵۰) . مطبعه دولتی (ثور۱۳٤٦) صفحه (۱۵۵)

اگرچه اهمیت ذغال سنگ از نگاه اقتصادی در یك مملکت زیاد میباشد لیکن باید خاطرنشان ساخت که متأسفانه از این معدن بزرگ ذغال سنگ کرکر مردم بامیان قطعا استفاده نکرده قابل ذکرکه بنابرآن معدن مذکور برای ولایت ومردم بامیان آنقدر مفید ثابت نشده وبه پرابلم مواد سوخت بامیان کمك نمیکند .

باید خاطرنشان ساخت که یکی از پرابلم های دیگر بامیان همانا نداشتن مواد سوخت از قبیل چوب ذغال ویا قوه برق میباشد ومتأسفانه باوآصف اینکه پرابلم مواد سوخت دراین ناحیه موجوداست :

وزارت معدن وصنایع درزمینه به کدام اقدامی دست نزده تابه اساس آن درین مورد به مردم کمك ومساعدت میشد . نظر به اینکه معدن مذکور متعلق به آن سرزمین میباشد مردمان بامیان حق قدامت رانظر به دیگران دارا میباشند . پس باید والی بامیان از پرابلم های اقتصادی بامیان حکومت را مطلع ساخته تاوزارت معدن وصنایع راجع به کمبود مواد محروقاتی مردم بامیان بررسی نماید .

معدن آهن حاجیگك :

یکی ازمنابع طبیعی وثروت عظیم ولایت بامیان معدن حاجیگك میباشد واز چندین سال به این طرف است که متخصص داخلی وخارجی معدن حاجیگك راتحت سروی قرارداده ونظریاتی راجع به معدن مذکور به وزارت معادن وصنایع تقدیم نموده اند لیکن تا امروز ازاین معادن

ذیقیمت که از بزرگترین ثروت ملی بشمار میرود استفاده بعمل نیامده است .

اگر امکان استخراج معدن حاجیگک در آینده نزدیک کسب وجود نماید در نتیجه اقتصادیات افغانستان تغیر خوبی خواهد نمود . چه از یک طرف تولیدات زیاد شده واز طرف دیگر عوائد ملی بلند خواهد رفت .

به عقیده بنده قبل ازاینکه چندین ملیون افغانی رادولت افغانستان برای استخراج معدن مذکور به مصرف برساند باید نه تنها از نقطهء نظر جیولوجیکی سروی شود بلکه ازنقطهٔ نظر اقتصادی نیزسروی عمیق شده وبعد ازنظریات علمای اقتصاد به استخراج آن اقدامات لازمه اتخاذ شود .

دراینجا مقصدم ازسروی اقتصادی راجع به معدن حاجیگک اینست که آیا فعلا شرایط استخراج معدن ومصرف نمودن آهن ویافولاد در افغانستان ویا بازارهای خارج آماده است یانه .

قراریکه همه ما میدانیم فعلا در افغانستان کدام فابریکه صنایع ثقیله موجود نیست تا از فولاد ویاآهن حاجیگک استفاده بعمل آید وباقیماند بازارهای خارجی ، دراینجا سوال پیدامیشود اول اینکه یک تن آن ویا فولاد چقدر مصرف را ایجاب نموده وبه چه قیمت فروخته میشود ؟ دوم اینکه آیا قیمت های فولاد افغانستان باقیمت های دول خارجی رقابت کرده میتواند یانه ؟ اگر مصارف استخراج وحمل ونقل کم باشد

درآنصورت امکان داره که فولاد افغانستان بادول خارجی رقابت نموده ویك مقدار آهن وفولاد استخراج شده خویش را دربازار های خارج بفروش میرسانیم واگر قیمت ها زیاد باشد درنتیجه نه تنها که درداخل مملکت کدام بازار فروش برای آن وجود ندارد بلکه در خارج نیز رقابت نتوانسته که دراین صورت به عقیده بنده دولت افغانستان قطعا نباید به استخراج آن اقدام نماید درغیرآن بجز ازینکه درزمینه یك مشت پول مابدون چون وچرا به هدر برود کاری انجام نخواهد شد و به پرابلم های فعلی اقتصادی افغانستان خواهد افزود .

نقطهٔ مهم دیگر اینست که آیا افغانستان فعلا به همین شرایط اقتصادی موجوده خویش قادر به استخراج معدن حاجیگك وذوب آهن معدن مذکور میباشد یانه چه ذوب آهن ملیون ها افغانی مصرف را ایجاب می نماید . به عقیدهٔ بنده دولت افغانستان نظر به شرایط اقتصادی فعلیه اش که آنقدرها قناعت بخش نیست به عوض مصرف چندین ملیون افغانی دراین راه بایست سه یاچهار فابریکه خرد مثلاً "فابریکه گوگردسازی، بوت دوزی، چینی سازی وغیره دیگر راخریداری کند تا ازیك طرف ازمنابع طبیعی استفاده شود و از طرف دیگر یك تعداد مردم بکار گماشته شده وجلو گیری ازبیکاری بعمل آید . دیگر اینکه آهسته آهسته صنایع مختلف را درافغانستن مروج ساخته تا ازیك طرف رفع احتیاج مردم برآورده شود وازطرف دیگرجلو گیری ازاسعار خارجی

نیست وارد نمودن موادضروریه که قبلا تولید نمی‌شدبعمل آورده‌شود .

مهمتر ازهمه زمانیکه فابریکه های خرد یك تعداد زیاد نفر را به کار های مختلف جذب نمود درنتیجه یك درآمد تا (معاش) برای مردم پیدا شده وخود بخود سطح زندگی مردم بلندرفته که‌این‌هم یکی ازمهترین هدف حکومت‌افغانستان میباشد .

صنایع دستی :

برعلاوه منابع طبیعی دکرشده که بزرگترین ثروت بامیان را تشکیل میدهد دربامیان صنایع مختلف ازقبیل قالین بافي ، گلم بافی ، نمد وخرجین بافی نیز موجود است که این ها بذات خود یکی ارمدارك عواید مردم بامیان را بوجود می آورد .

صنعت قالین بافی :

اگرچه صنعت قالین بافی درشمال وغرب مملکت یك تاریخ قدیمی دارد لیکن دربام سرای ازمدت چندسال از(۱۹٦٤) به این طرف این صنایع رواج یافته است . اولین‌شخصیکه دراین راه خدمت شایانی نموده وصنایع قالین بافی‌را رواج داده سیدرضاه نام دارد. که درنتیجه بافتن قالین یك منبع عاید جدید را برای فامیل خویش بدست آورده وازیك طرف سطح زندگی‌فامیلی مذکور بلند میرود وارطرف دیگریك تعداد مردم به صنایع قالین‌بافی آشناشده وبالاخره تایك اندازه ازبیکاری جلوگیری بعمل خواهد آورد .

باید خاطر نشان ساخت از اینکه درابتداء صنعت قالین بافی

دربام سرای آنقدر کار آسان نبود چه‌قالین‌بافها کدام‌شخص رهنمانداشتند

لیکن با آنهم به اثر زحمات شباروری سیدرضاه وفامیلی مذکور مؤفق

شدند تاصنعت قالین بافی‌را یاد بگیرند . چنانچه درنتیجه زحمات ایشان

تمام فامیل ها قادرشد که یك الی چند قالین وقالینچه بافته وبه بازار

عرضه نمایند .

تعداد کار گران وقیمت قالین‌وقالینچه :

البته تعداد کار گران وقیمت قالین‌یاقالینچه مربوط به جنسیت ،

اندازه ، دیگرمصارف وساعات کار میباشد . بطور مثال میتوان گفت

که دوتخته قالینچه (۲×۲نیم متر) درظرف یك ماه بافته شده وسه نفر

کار گر رابه انجام این امرضرورت‌دارد . (وناگفته نباید گذاشت که

اکثریت قالین بافها را زنها تشکیل میدهند .) قیمت قالینچه فوق‌الذکر

در بین ۱۵۰۰ الی ۱۲۰۰ افغانی‌فی‌تخته قرار داشته وعموماً این قالینچه ها

بشکل های قالینچه های صفحات شمال مملکت ساخته میشود لیکن از

نقطهٔ نظر جنسیت مقایسه باقالینچه های سمت شمال افغانستان آنقدر

خوب نمیباشدومهمترین‌دلیل آن همانااقدامت تاریخی قالین بافهای سمت

شمال مملکت میباشد .

قالینی که عرض آن ۳ متر وطول آن چهارمتر (۳×۴ متر) باشد درمدت دوماه یکدانه بافته شده بین قیمت های ۶۰۰۰ الی ۷۰۰۰ افغانی ببازار برای فروش آماده میشود . بافتن این نوع قالین هفت نفر کارگر را دربر میگیرد . وناگفته نماند که درقالینچه (۲ × ۲ نیم متر) مفاد به ۵۰۰ افغانی ودرقالین ۳×۴ متر مفاد بین ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ افغانی بالغ می شود .

شخص دومی که اضافتر به قالین بافی ذوق داشته ویك شخص نسبتاً هوشیار وباسواد بود میرغلام نبی برادر زاده سیدرضاه نام دارد. این شخص هم بنوبه خود دستگاه قالین بافی داشته وآنرابکارانداخته است. به قرار گفتار نامبرده یك قالینچه (۳×۲) متر را درظرف ۲۵ الی ۳۰ روز بافته وبین قیمت های ۲۵۰۰ الی ۳۰۰۰ افغانی بفروش میرساند . البته برای ساختن قالینچه فوق الذکر به سه نفر کارگرضرورت دارد .

سومین شخص که در این صنعت توجه خاص مبذول داشت محمد حیدر نام داشته ونامبرده نیز ازهمان قریه بام سرای میباشد . قرار اظهار نامبرده یك قالین (۳ نیم در ٤ متر) را در یك ماه توسط سه نفر زن بافته وبقیمت ۱۲۰۰ـ۱٤۰۰ و ۲۵۰۰ افغانی بفروش میرساند . البته قیمت های فوق الذکر نظربه اندازه وجنسیت قالین فرق مینماید . بایدخاطرنشان ساخت که مهمترین بازار فروش قالین شهربامیان وبعض اوقات کابل میباشد .

سیستم کار :

در صنعت قالین بافی عموماً زنها ومرد ها هر دو مشغول میباشد و اکثر کارگر ها را همانا اعضای فامیلی ها تشکیل میدهند. لیکن در بعضی موارد اگر یك فامیل بیك یاچند نفر کارگرضرورت داشته باشد آنها میتوانند که بطور کمکی البته بدون معاش از فامیل های دیگر کمك میگیرند و این نوع کمك ها بین فامیلی های قالین باف رواج داشته و هر یك از فامیل های قالین باف میتوانند در اوقات ضرورت از فامیل های دیگر استفاده نمایند .

قراریکه بمشاهده میرسد یکی از بزرگترین پرابلم های این قالین باف هارا ،عدم وجود اشخاص ماهر تشکیل میدهد به نظریه بنده باید در این حصه ولایت بامیان بکمك وزارت معادن وصنایع ویامؤسسات انفرادی دیگر جهت رهنمونی بهتر ضرورت دارد . یك تعداد معلمین فنی را برای رهنمائی مردم دربام صرای استخدام نماید تا ازیك طرف برای قالین باف ها یك طریقه جدید وخوبتر بافندگی را می آموزند واز طرف دیگر یك تعداد زیاد اشخاص دیگر را قالین بافی یاد میدهد. این امر بذات خود بزرگترین کمك برای مردم بامیان بوده چه از یك طرف کسب را می آموزند و از جانب دیگر یك مدرك عائداتی برای فامیلی ها پیدا شده در نتیجه پس از گرفتن مزد یا معاش سطح زندگی ایشان بلند خواهد رفت . ومهمتر از همه جلوگیری از بیکاری

بعمل خواهد آمد که این مهم مانند توارم پولی خرابترین بحران اقتصادی برای یك مملکت میباشد.

در نتیجه میتوان اظهار نمود که اگر تعداد اشخاص ماهر و لایق زیاد میشود البته از سیستم تقسیم کار استفاده نموده بیك وقت کم یك یا چندین قالینچه را بافته میتوانند.

در این صورت نه تنها مصارف کم میشود بلکه به عائدات نیز افزایش بعمل می آید. لیکن باید بخاطر داشت زمانیکه تولیدات در اثر تقسیم کار زیاد میشود لازم است که اموال تولید شده برای توزیع آماده شده وبغرض فروش به بازار عرصه شود در اینجا کلمه فروش خیلی کلمه دلچسپ است زیرا خریدار کسانی میباشد که یکمقدار پول در دست داشته باشند لیکن متأسفانه مردم بیچاره بامیان آنقدر ها ناتوان میباشند که پول کافی حتی برای خرید مواد غذای ، لباس ویامسکن خود ندارند. پس در این صورت قالین یا قالینچه مردم بامیان آنقدر بازار خوب در شهر بامیان نداشته وبهترین بازار قالین ویا قالینچه مردم بام‌سرای البته کابل میباشد. مگر اگر قالین باف های بام‌سرای خوبتر تربیه شده واز دیزاین های مختلف ورنگ های مرغوب ومخصوصاً از نوع رنگ (سرخ ، سبز ، آبی ، فولادی وغیره) استفاده نمایند کار خوبی خواهد بود چه در این صورت نه تنها مردم افغانستان علاقه بخرید پیدا خواهند کرد بلکه امکان دارد که مردمان خارجی خصوصاً اشخاص پولدار

از این قالین هائیکه بیك رنگ وجنسیت خوبتر ساخته شده به قیمت های
بلندتر خریداری نمایند .

در انتخاب رنگ ودیزان قالین ها نظر به ذوق مردم اهمیت
خاصی دارد زیراکه یکعده مردم میخواهندکه فرش ورنگ اطاق سالون
وغیره شان دارای یك نوع رنگ در حالیکه فامیل های دیگر در زمینه
از خودنظر وذوق دیگری دارند . دیگر اینکه باید یك تحول در دیزاین
قالین افغانی آورده شود چه از صد ها سال به این طرف تنها از همان
دیزاین فیل پایه استفاده بعمل می آید .

مواد خام :

برعلاوه دیگر عوامل تولید مواد خام بزرگترین نقش را در
صنایع قالین بافی ویادیگر صنایع باری مینماید . چون دراینجا
مقصد ما از مواد خام موادی است که برای ساختن قالین یاقالینچه
کارگرفته میشود این موضوع اصلی ما راپشم ورنگ تشکیل میدهد :

I پشم : عموماً قالین های افغانی ازصد فیصد پشم ساخته شده
وازهمین نقطه نظر قالین های افغانی دردنیای خارج شهرت فوق العاده
داشته وبه قیمت های خوبی در بازار لندن وجرمنی بفروش میرسد .

قالین بافهای بامیان پشمی راکه برای ساختن قالین ازآن استفاده
میکنند عموماه از دوطایفه خریداری مینمایند :

اول ازپشتوزبان های کوچی درخم نیل (بین یکولنگ وبامیان)
دوم کوچی های قندهار ، قیمت پشم مذکور نظر به جنسیت
آن فرق مینماید :

۱ـ پشم پاك فی سیر ۵۰۰ افغانی
۲ـ پشم ناپاك فی سیر ۲۲۰ افغانی

II رنگ: قالین بافهای بام سراي بطور عموم رنگ مورد ضرورت شانرا یا ازشهر کابل خریداری مینمایند ویا ازشهربامیان، درشهر کابل رنگ مذکور قطی یك پاوه بین ۱۰۰ الی ۱۱۰ افغانی ودرشهر بامتان یك قطی یك پاوه آن به ۱۴۰ افغاني بفروش میرسد .

گلیم :

یکی ازمهمترین صنعت دستی مردم هزاره جات مخصوصاً قریه بام سرای عبارت ازصنعت گلیم بافی بوده واین صنعت شهرت خوبی راکسب نموده است ، گلیم از پشم نسبتاً جنسیت پا ئینتر بافته شده که فی سیر آن بین ۱۵۰ الی ۱۶۰ افغانی میباشد.

یك گلیم چهار دریك ونیم متری راسه نفرزن درظرف هشت روز می بافند وبقیت های ۹۰۰ الي ۱۰۰۰افغانی بفروش میرسانند .

یکی ازفامیلی های که در گلیم بافی شهرت دارند همانا فامیلی های سید رضاء وسید غلام نبي میباشند ، این دوفامیل درپهلوی صنعت قالین بافي را خوبتر وبیشتر رونق وسروصورت داده اند .

گیلم هم مانند قالین نظر به دیزاین ـ جنسیت ـ رنگ واندازه فرق مینماید از همین لحاظ گیلم های که جنسیت خوب ورنگ های قشنگ را دارامیباشد بقیمت‌های بلند تر میفروشند . مثلاً یك گیلم دونیم درچهار ونیم متری بین قیمت‌های ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ افغانی بفروش رسیده وبین ۱۶ الی ۲۰ روز برای ساختن آن ضرورت است . مهمترین بازار فروش گلیم عبارت از کابل ـ پلخمری ـ شهر بامیان ودیگر ولایات افغانستان وولایت بامیان میباشد .

قراریکه قبلاً ذکر شد مهمترین مراکز گیلم بافی افغانستان (هزاره جات) میباشد مراکز عمده آن دایزنگی ـ یکولنگ ـ پنج آب ـ شهرستان ـ ده کندی و بام سرای که تماماً این شهرها ازنقطه نظر گیلم خود شهرت بسزای رادارا میباشد . چون دراینجابنده تنهامنطقه بام سرای راتحت ریسرچ خود قرارداده ام پس راجع به نقاط ذکرشده برای خوانندگان گرامی کدام معلومات داده نتوانسته وامید است که در کدام موقع مساعد از جاهای ذکرشده نیز اطلاعات مفیدی بدسترس خوانندگان قرار داده شود .

خرجین :

خرجین بافی نه تنها درولایت بامیان رواج دارد بلکه درسمت شمال مملکت ازچندین سال ها به این طرف رواج دارد

یکدانه خرجین را یك نفر خرجین باف در ظرف هشت روز ساخته میتواند قیمت های خرجین نظر به جنسیت ، رنگ و خوردی وبزرگی آن فرق نموده وقیمت آن از ۱۵۰ افغانی شروع شده وتا ۴۰۰ افغانی بالغ میشود .

امروز خرجین رانه تنها برای حمل ونقل اموال بکار میبرند بلکه بسیاری ازخارجی ها نیز آنرا برای مزین ساختن منازل خویش خریداری میکند که دراین صورت بازار فروش خرجین خوبتر شده و مشتری زیادی پیدا نموده است .

پس دراین صورت اگر مشتریان زیاد پیدامیشود درنتیجه تولیدات زیاد شده و خود بخود از این مدرك یکمقدار پول بدست فامیلي ها آمده ودرنتیجه سطح زندگی ایشان بالا خواهد رفت .

نمد :

نمد ازپشم اعلی مالیده میشود وازآن برای فرش خانه استفاده بعمل می آید . مهمترین مناطقیکه ازنگاه نمد شهرت دارد عبارت است ازدیرنگی ، یکولنگ ، پنج آب ، شهرستان ، ده کندی وبام سرای . ومهمترین بازار فروش آن مناطق هزاره جات وکابل میباشد .

برای مالیدن یك تخته نمد شش الي هفت نفر ضرورت میباشد ویك نمد (۵×۸ متری) و(۶×۷ متری) را میتواند درظرف یك ساعت بمالد . قیمت نمد مذکور نظربه جنسیت پشم واندازه آن فرق مینماید وقیمت یکدانه آن از ۵۰ افغاني شروع تا ۵۰۰ افغانی میرسد .

برگ :

یك نوع تکه پشمی برده وبرای بالاپوش و کرتی وبعضی اوقات برای پطلون استفاده میشود . فی متر برگ اعلی ۱۵۰ افغانی ومتوسط آن بین قیمت های ۷۰ الی ۹۰ افغانی بفروش رسیده وساختن یك توپ بین ده الی دوازده روز را دربر میگیرد .

اگرچه صنعت برگ سازی تایك اندازه دربامیان رواج دارد لیکن امروز شهرت خود را ازدست داده وخریدار کم دارد زیرا ازیك طرف که پنی پشمینه بافی پل چرخی بمیان آمده وازجانب دیگر لباس های استعمال شده امریکای زیاد شده وبقیمتهای خیلی نازل بایك جنسیت خوبتری دستگیری مینماید .

مهمترین پرابلم های قالین بافها ، گیلم بافها وغیره عبارتند از نبودن سرمایه کافی ، نبودن بازار خوب (مشتریان کم است) عدم وجود کارگران ماهر ، بلندی قیمت مواد خام وسیستم حمل ونقل . به عقیده بنده اگر حکومت با میان ویا اشخاص انفرادی ، شرکت ها و تاجرها بانک های صنعتی وتجارتی به همرای این طایفه قالین باف و غیره کمك نمایند کار شایسته ای خواهد بود چه ازیك طرف صنعت قالین بافی خوبتر رونق گرفته وازطرف دیگر یك تعداد زیاد مردم ماهر شده ویك دام روزی برای فامیلی ها پیداشده ودرنتیجه عائدات (معاش وغیره) سطح زندگی ایشان بلندخواهدرفت .

دیگر اینکه اگر ولایت بامیان ویا تاجر انفرادی یا مؤسسات ویا ویا بانکها دربام سرای سرمایه گذای نمایند از یك طرف برای مردم بام‌سرای خیلی مفیدثابت میشودواز طرف دیگر برای مؤسسات ،حکومت وعیره دستگاه ها یك مدرك جدید بوده وایشان میتوانندکه ازسرمایه گذاری‌های خویش یك مفاد نسبتاً مناسب بدست آورند، ازهمه‌مهمتر اینکه بهترین راه رشد اقتصادی‌یك مملکت ویاولایت و خرد تر ازان یك قریه مانند بام سرای احتیاج به چنین سرمایه گذاری های دارند وگرنه سطح زندگی مردم روز بروز پائین آمده ودرمقابل قیمت ها بلند رفته ویك‌تورم پولی‌به میان می‌آیدکه‌جلوگیری‌این‌بحران اقتصادی کاری‌آسان نخواهد بود .

برعلاوه صنایع فرق الذکر بنده قادرشدم‌تاازمحبس‌بامیان‌دیدن نموده وازصنایع دستی‌آن میخواهم ذکری بعمل بیاورم .

درمحبس‌بامیان مردهاو زن‌ها به گل‌دوری ، خامك‌دوری ،مهره دوری ،طوق زنانه دوری وغیره مشغول هستند ، البته یگانه مدارك عایداتی محبوسین محبس بامیان راهمین چند چیز ذکرشده تشکیل‌مدهد

اینك چند مثال ازصنایع دستی خانم هاومردهای بندی‌خانه بامیان ازقرار ذیل است :

۱ـ کلاه مهره دوزی : یکدانه کلاه مهره دار را یکنفر در ظرف‌هشت روز ساخته وبقیمت ۷۰ افغانی بفروش میرساند .

۲ـ طوق زنانه یکدانه آن درظرف چهار روز ساخته شده وبقیمت های ۳۰ الی ٤۰ افغانی بفروش میرسد .

۳ـ گل دوزی وخاملك دوزی ، این ها توسط بندی های زنانه ساخته میشود واز مدت پنج سال بـه این طرف درقسمت این صنایع دستی اقدامات بعمل آمده لیکن متاء سفانه محبوسات کدام ذوق وعلاقه ای برای فروش این اقلام ندارند ، اگرچه یك شخص اگرمیخواهد که کدام چیز فرماش بدهد ، البته تماماء مواد مورد ضرورت را بدسترس زنهای گل دوز ویا خاملك دوز گذاشته وبعد ارختم خلاص کار جنس مذکور درمقابل اجوره معین جنس مورد فرمایش خویش رادریافت مینماید ، یکی ازمشکلات بندی های زنانه ومردانه همانا نداشتن سرمایه کافی میباشد تـا مواد خام خودرا خریداری نماید دیگر بازرا فروش اموال تولید شده ایشان میباشد چه عیر ممکن است که اموال خویش رابدون از کدام دکان ویا مغازه درجای دیگری بفروش برساندبه همین منظور بنده باآمر هوتل بامیان بتماس شده وبرای ایشان خاطر نشان نمودم اگرامکان داشته باشد یك الماری درهوتل بطور همکاری برای سامان بندی ها گذاشته شود تا ایشان اموال تولیدی خویش را طور نمونه درآن گذاشته تا از یك طرف مورد دلچسپی سیاحان قرار گیرد وار طرف دیگرمورد تشویق محبوسین واقع شود .

نظریه دیگرم اینست که اگر قوماندانی ویا ولایت بامیان با بندی ها کمک مالی نمایند البته ازیک طرف یک عده زیادی بندی ها بکار می افتند و زمانیکه دوره حبس ایشان خلاص شد درآینده یک مدرک عایداتی برایشان پیدا میشود ازطرف دیگر چنین کمک های مالی بندی ها را قادر خواهد ساخت که بیک پیمانه زیادتر تولید نموده در نتیجه نه تنها سطح زندگی شان بلند میرود بلکه ازعائدات ایشان یک نوع تکس را حکومت بگیرد .

نقطه دیگریکه جلب توجه آمرین محبس یا قوماندانی امنیه ویا ولایت بامیان رامیخواهم همانا بار نمودن یک غرفه ویا دکان درشهر بامیان میباشد تابندی ها قادر شوند اموال تولید کردهٔ خویش رابفروش برسانند. چه بعد ارتولیدا اموال مذکور باید به بازار توریع شده وبعداء به فروش برسد وگرنه تولیدات ایشان کدام مفهومی نداشته ووصع بندی ها رور برور خرابتر خواهد شد .

دیگراینکه باید قوماندانی امنیه ویامقام دیصلاح بامیان مواد مورد ضرورت بندی ها را بقیمت های سرخرید بدسترس ایشان بگذارد چه نه تنها یک کمک اخلاقی میباشد بلکه بزرگترین کمک برای مردم بامیان بشمار میرود .

دکان ها و سرای های شهر بامیان

قرار احصائیه ښاروالی بامیان درشهر بامیان بتعداد ۲۴۰ دکان موجود است . هدف بنده ازدیدن دکانهای شهر بامیان این بود تامعلوم

نمایم اول اینکه این دکاندارها اجناس دست داشته خویش را از کجاها خریداری نموده وبدسترس شهریان میگذارند. دوم میخواهم که معلوم نمایم که سرمایه ایشان چقدر است، سوم میخواهم معلوم نمایم که فروشات تعداد فامیلی های دکاندار ها آیا ازهمین عائدات دکان خویش امرار حیات مینمایندیانه. وبه همین منظور بهمرای دکانداران مستقیماً داخل مذاکره شده ومعلوماتی راکه راجع به تولیدات - وفروشات ایشان اخذ نموده ام به خدمت خوانندگان گرامی میخواهم تقدیم نمائیم.

البته فراموش نباید کرد که مذاکراتم بصورت *Random Sample* صورت گرفته است :

دکاندار هائیکه به همرای ایشان مذاکره انجام داده ام از قرارذیل است :

I دکان برنج فروشی : درشهر بامیان ۱۲ دکان برنج فروش موجود میباشد. واینک مصاحبه ای راکه بهمرای سلطانمحمد برنج فروش نموده ام خدمت خوانندگان گرامی تقدیم مینمایم.

قرارفرموده سلطانمحمد اکثر برنج شهر بامیان از خان آباد و کندز به آن شهر وارد میشود زیرا درخود بامیان شالی کشت نمیشود. در اینجا سه نوع برنج وارد شده وبفروش میرسد.

۱ - برنج لونگین : خرید فی سیر مبلغ ۹۰ افغانی وکرایه فی سیر ٤ افغانی جمله ٩٤ افغانی وفروش مذکوربین ۹۷ - ۱۰۰ افغانی بالغ

میشود . که درینجا مفاد بین سه الی شش افغانی درفی سیر برای دکاندار میماند .

۲ ــ برنج شرکتی : خرید فی سیر بین ۷۸ ــ ۸۰ افغانی وفروش بین ۸٤ ــ ۸۵ افغانی در اینجا نیز بین پنج الی شش افغانی مفاد میشود .

۳ ــ برنج قلمی : خرید این برنج مربوط بفصل سال بوده و خرید بین ۵۰ ــ ۸۸ افغانی وفروش ۹۲ افغانی بالغ میشود .

قرار اظهار نامبرده دریك هفته بین ۲۵ ــ ۳۰ سیر برنج از هرسه نوع بفروش میرساند .

II دکان پنبه فروشی :

درشهر بامیان دودکان پنبه فروشی موجود است . البته پنبه مانند برنج از ولایت دیگر افغانستان به شهر بامیان وارد شده وبه فروش میرسد. مهمترین بازار پنبه شهر بامیان عبارت از بغلان ــ امام صاحب ــ کندز وپلخمری میباشد .

قیمت های خرید پنبه از :

۱ ــ بغلان	فی سیر	بین	۱۸۰ ــ ۱۹۰	افغانی
۲ ــ پلخمری	»	بین	۱۵۰	»
۳ ــ امام صاحب	»	»	۱٤۰	»
٤ ــ کندز	»		۱٤۰	»

مؤخذ : مصاحبه شخصی ام باد کاندار های پنبه فروشی

نامبرده پنبه بدست داشته خویش را نظر به جنسیت وغیره بقیمت های مختلف که بین ۱۹۰ افغانی و۲۱۰ افغانی بفروش میرساند. البته در یك هفته بین ۸ـ۱۰ سیر پنبه را بفروش میرساند که در این صورت آنقدر فروش نداشته و مفاد کم مینماید. ویگانه دلیل آن بیچاره‌گی مردم بامیان میباشد که عائدات ایشان کم بوده وتوان خرید را ندارند.

III دکان نمك فروشی :

در شهر بامیان دو دکان نمك فروش موجوداست. نمك فروشان شهر بامیان عموماً نمك مورد ضرورت خویش را از تالقان وخان آباد وارد مینمایند. دکاندار های مذکور نمك خویش‌را از خان‌آباد فی‌سیر ۶ر۲۵ افغانی خریداری نموده وکرایه فی سیر ۳ افغانی بوده وجمله ۹ر۲۵ افغانی تمام شده و فروش في سیر به دوازده افغانی بالغ میشود در یك هفته بین ۲۰ــ۲۵ سیر نمك بفروش میرسد

IV دکان قصابی :

در شهر بامیان چهار دکان قصابی موجود بوده وایلك میخواهم مذاکرات را که به همرای امین‌الله قصاب بعمل آورده ام خدمت خوانندگان گرامی تقدیم می‌نمایم. دکان قصابی امین‌الله مربوط بخودش و دوبرادرش بود. وهمه ایشان از مفاد همین دکان امرار حیات مینمایند

قرار اظهار امین‌الله که بعضی از روزها بین ۲ الی ۳ گوسفند ویا بز گشته وبفروش میرسد. قیمت فی راس گوسفند بین ۶۰۰ـ۲۰۰۰

افغانی بوده وعموماً از یکولنگ، شهیدان ،چنچران، اغره باد، غندك وسیعان خریداری میشود.

قیمت فی راس بز بین ۴۰۰، ۹۰۰ افغانی میباشد. البته باید خاطر نشان نمود که کرایه فی راس گوسفند وبز از مناطق ذکر شده تا شهر بامیان به ۴۰ افغانی بالغ میشود.

فی پاو گوشت گوسفند به قیمت ۱۳ افغانی وفی پاو گوشت بز ۱۰ افغانی بفروش میرسد. ناگفته نباید گذاشت که در بامیان گوشت گاو چندان مروج نبوده وتنها در موسوم زمستان بعضی اوقات گاو گشته شده وبفروش میرسد.

پس در این صورت بمشاهده میرسد که سطح زندگی این فامیل قصاب خوب نبوده وعائدات شان خیلی کم میباشد.

V دکان نان وائی:

از جمله سه دکان نان وائی .دو دوکان آن آزاد ویك دکان مربوط به یك نفر بندی در محبس بامیان میباشد.

نان وای اولی را که به همرایش مصاحبه نمودم جمعه خان نام داشته واصلاء این شخص از جاریز میباشد لیکن از مدت سی وپنج سال به این طرف در قریه تی بوتی زندگی نموده وشغل نان پزی را پیشه خود قرار داده است. در دکان مذکور هفت نفر شاگرد کار مینمایند که شش نفر آن از اهل بامیان و یك نفر دیگر آن از کابل میباشد.

معاشات کارگران عموماً به حسب لیاقت ایشان تعیین شده وبین ۱۵-۴۰ افغانی در روز میباشد.

قرار اظهار مذکور در یك روز ۲۵ سیر آرد را خمیر کرده وبدست مشتریان فی قرص نان را بقیمت دو افغانی بفروش میرسانند. مهمترین مشتریان نان‌وائی مذکور مردم بامیان وهوتل بامیان و بعضی اوقات سیاحان داخلی وخارجی تشکیل میدهد.

مالك نان‌وائی محسن سید انور نام داشته‌وسه نفرشاگردبهمرای نامبرده همکاری نموده وهمین سه نفر شاگرد مذکور که از جمله بندی های محبس بامیان میباشد بدون کدام مزد کار نموده وتنها سید انور مالك دکان غذای سه وقته ایشان را تهیه مینماید. در این نان‌وائی دریك هفته بین ۸۰الی ۱۰۰ سیر آرد خمیر شده وفی قرص نان رابه دوافغانی بالای مشتریان بفروش میرساند.

مهمترین مشتریان نان وائی‌محبس‌را مامورین، عساکر وبندی ها تشکیل میدهد.

***VI* دکان سماوار :**

در شهر بامیان بتعداد بیست دکان سماوار موجود است . البته درین دکان های سماوار نه تنها چای دستگیری مینماید بلکه ، بعضی‌از خوارك های دیگر از قبیل شوربا ، پلو ، قورمه وغیره نیز میسر میشود اگرچه باید به همرای چندین دکاندار یا سماوارچی مصاحبه بعمل می‌آوردم لیکن بطورعموم غذا ایشان ودیگرپرابلم های‌ایشان خیلی زیاد

باهم شباهت دارند لذا تنها مصاحبه ام را به همرای یك نفر سماوارچی
که اسمش غلام جیلانی میباشد شروع واینك معلومات لازمه راخدمت
خوانندگان گرامی تقدیم مینمایم . غلام جیلانی خان دارای دو پسر و
یك دختر میباشد یك پسر مذکوربه همرای خودش درامورسماوار کمك
مینماید ویك پسر دیگرش در صنف هفتم مکتب بامیان مشغول تحصیل
میباشدودختر مذکورعروسی نموده به همرای شوهرخویش زندگی مینماید

سرمایه اصلی دکان مذکور بالغ به ۲۰۰۰ افغانی شده ومصارف
روزانه مذکور عبارت از شش پاو گوشت ، شش پاوبرنج وپارده دانه
نان خشك نیم پاو چای ویك چارك بوره راتشکیل داده و به معرض فروش
آماده میسارد . اگرچه نامرده دارای دونیم جریب زمین زراعتی بوده
لیکن حاصلات آن چندان قناعتبخش نبوده چه زمین های نامرده در قریه
تولواره قرار داشته وقریه مذکوردارای آب کافی نمیباشد .

VII دکان پنجاره گی :

از جمله چهل وپنج دکان پنجاره گي که در شهر بامیان موجود
است بنده نخواستم که چندین دکان را موردمطالعه خود قراردهیم زیرا
قرار معلومات شفاهی که اخذ نمودم عموماً پنچاره ها همان اشیای را که
باهم دیگر شباهت تام دارند وارد نموده واز همین لحاظ تنها به چند
دکان محدوداکتفا نموده وایك یکی آنرا بطور نمونه خدمت خوانندگان
گرامی تقدیم مینمایم .

یکی از همان بنجاره فروش ها که اسمش خدا داد و باشنده قریه گوروان میباشد این شغل را پیشه خویش قرار داده و در دکان مذکور چهار بچه ماماش نیز شریك میباشد . اصل سرمایه ایشان بالغ به ۳۰۰۰ افغانی و همین سه هزار افغانی سرمایه دیدارخان کوچی بوده لیکن خداداد وچهار بچه ماماش بقسم شریك یعنی بدون اخذ کدام معاش از سرمایه دیدار خان استفاده نموده و در نفع و نقص دکان شریك میباشند .

اجناس که درین دکان موجود است عبارت از: چینی ، کلا ، قلم تار ، صابون ، دستمال ، گوگرد ، کتابچه دکمه وغیره میباشد تماماً اجناس فوق الذکر را از کابل خریداری نموده وبرای فروش بدسترس مردم بامیان وغیره قرار میدهند .

فروشات روز مره ایشان بین ۳۰ الی ۵۰ افغانی و در موسم تابستان که سیاحان داخلی وخارجی در بامیان میایند بالغ به ۱۰۰ افغانی میشود.

برعلاوهٔ مصارف دکان ، نامبرده ها مبلغ ۱۸۰ افغانی را جهت مالیه ، ومبلغ ۱۰۰ افغانی را جهت جوار حط وماهانه ملغ ۵۰ ـ ۷۰ افغانی جهت کرایه دکان می پرادارند . در نتیجه اگر از روی سرمایه ایشان که بالغ به سه هزار افغانی ودیگر مصارفات ایشان که بالغ به ۳۳۰ افغانی میشود عمیقتر مورد مطالعه قرار دهیم . میتوان اظهار نمود که در چنین دکان که سرمایه آن بالغ به سه هزار افغانی میشود چطورشش نفر امرار حیات مینمایند . البته میتوان گفت که حیات هرشش نفر آن خیلی خراب

وعائدات ایشان بی اندازه کم میباشد . و گمان نمیکنم که چنین دکان ها ویا دکاندار ها باین مبلغ ناچیز شغل خویش را پیشببرندپس به عقیده بنده باید که حکومت به همرای چنین اشخاص کم‌سرمایه وبیچاره کمك های مالی نموده تا ایشان بپای خویش استاده شده و گرنه ایشان‌به جز به فلاکت مبتلا شده و روز بروز بیچاره تر وفقیر ترخواهند شد . چنانچه چنین کمك های مالی حتماً در بسا ممالك مترقی (صنعتی) نیز دیده میشود چه راه ارتقاع وسعادت مردم همان کمك های‌مالی میباشدکه از طرف حکومت ویا بانك ها به یك تکت پولی خیلی‌کم بدسترس ایشان سپرده میشود .

VIII دکان تیل فروشی :

تعداد دکان های تیل فروشی بالغ به ۹ عدد شده وبطور عموم تماماً دکاندار ها تیل دیزل خویش را از انحصارات خریداری نموده وتیل خاك خویش را از کابل بدست می آورند .

شخصیرا که بنده به همرایش مصاحبه نمودم قربان نام داشته و نامبرده از قریه گوروان میباشد .

قرار اظهار نامبرده سرمایه مذکور بالغ به ۵۰۰۰ افغانی میشود بجز ازهمین دکان کدام عائددیگرنداشته‌وتماماً مصارف فامیلی مذکور از همین دکان مهیا میشود . در دکان های بامیان عموماً دو نوع تیل بفروش میرسد .

۱ـ تیل دیزل . ۲ـ تیل خاك .

خرید تیل دیزل از شعبه انحصارات بامیان فی بیلر ٤٨ گیلنه را بقیمت ٦٥٠ افغانی خریداری نموده و فی پاو آنرا به ۳ افغانی بفروش میرساند.

خرید تیل خاك : نامرده تیل خاك را از کابل وارد نموده وفی چیلك را بقیمت ٥٥٠ افغانی خریداری نموده وفروش فی پاو آن بالغ به ٥ افغانی میشود .

قرار اظهار قربان فروشات تیل در تابستان چندان قناعتبخش نبوده وعموماً بطور تخمین در یك هفته بین ٥٠٠ الی ٦٠٠ افغانی تیل را بفروش میرساند . لیکن فروشات نامرده در ماه‌های خزان وزمستان خیلی خوب بوده ودر یك هفته بین ٩٠٠ الی ۱۰۰۰ افغانی تیل بفروش میرساند.

خوانندگان گرامی باید بخاطر داشته باشند که در ولایت بامیان متاسفانه تا حال قطعاً برق موجود نبوده و تمام مردم بامیان از همین تیل دیزل ویا تیل خاك برای تنویر کار میگیرند . البته یك جنریتر برقی که مربوط به هوتل بامیان میباشد موجود بوده که تنها از آن جناب والی و هوتل استفاده مینمایند .

IX دکان بزاری :

یکی از دکانهای بزاری که مربوط به قربان ساکن قریه سیدآباد میباشد دارای ۱۲۰۰۰ افغانی سرمایه بوده لیکن این مبلغ را از یك نفر

افغان کوچی در مقابل یك تکست پولی قرض نموده ودکان بزازی خویش را پیش میبرد .

در دکان مذکور اجناس ذیل دستگیری نموده والبته تماماً اجناس مذکور از کابل خریداری نشده وبدسترس مشتریان خویش میگذارد .

اجناس مذکور از قرار ذیل است : تافته ، حلوان ، چیت طول ، جیم ، کتان وغیره

خرید: ۱ـ طول فی متر ۸ افغانی فروش: فی متر بین ۹ الی ۱۲ افغانی

خرید		فروش	
۲ـ حلوان	« ۱۲ »	«	۱٤ »
۳ـ جیم	« ۸ الی ۱۲ افغانی	«	۱۳ »
٤ـ تافته	« ۱۰ »	«	۱۱ »
٥ـ کتان	« ۲۱ الی ۲۳ «	«	۳٤ الی ۳٦ »

عائدات در یك هفته بین ۷۰ الی ۸۰ افغانی بوده ومتأسفانه این عائدات کم میباشد ومهمترین دلیل که نزد دکاندار های شهر بامیان موجود بود عبارت از باز شدن دکان های جدید دریکولنک، ده زندگی بهسود وپنج آب میباشد . ودوسال قبل مردم شهر های فوق الذکر از همین دکان های شهر بامیان اموال مورد ضرورت خودراخریداری مینمودند لیکن چون امروز در شهرهای خود شان همچو دکان هاباز شده بدون طی یك فاصله زیادی اموال مورد ضرورت خود را از همان بازار های نزدیك منازل خویش بدست آورده وبدین صورت بالای اقتصادیات

دکاندار های بامیان تأثیر مستقیم انداخته وسبب شده تا فروشات ایشان کم شده‌و درنتیجه‌عائدات ایشان کم وسطح زندگی‌شان‌پایین آمده‌است.

بر علاوه از اینکه قربان نام فروش خوب نداشته‌متأسفانه نامبرده دارای یك فامیل نسبتاً بزرگ بوده و دارای پنج اولاد میباشد که از این جمله دوپسر زندار و دو دختر شوهر دار ویك دختر دخانه . البته هر دو پسرانش دارای یك، یك اولاد بوده ومتأسفانه بجز از همان عائد دکان هیچ از پسرانش نسبت به فقدان زمین زراعتی ونبودن کا از همان عائدات دکان امرار حیات مینمایند که در این صورت این عائدات کفایت نکرده وحیات رقت باری را پیش میبرند.

X "دکان توت خشك :

توت خشك در حیات اقتصادی مردم بامیان رول بزرگی را بازی مینماید.چه اکثر مردم بامیان نسبت نداشتن مواد غذای دیگر از همین توت خشك برای مواد غذای خویش استفاده نموده وقادر نیستند تا از نان گندم، گوشت ویاعیره وبتامین ها استفاده نمایند . به هرحال توت فروش های بامیان توت مورد ضرورت خود را ازغوربند، دوشی وقره باغ کوهدامن خریداری نموده وبدسترس مشتریان بیچاره خود میگذارند.

خرید فی سیر توت به همرای کرایه آن ۳٦ افغانی

فروش « « « بین ۳۸—۴۰ «

البته مهمترین روز فروش ایشان بروز پنجشنبه که روز بازار گفته میشود میباشد و دلیل که در نزد توت فروش ها وغیره دکاندار ها موجود میباشد اینست که اکثر مردم شهر های دور ونزدیك همان روز آمده ویك مقدار کافی توت مورد ضرورت یك هفته خویش را خریداری مینمایند. فروش روز بازار بحدود۱۵الی۲۰سیرودرروزهای عادی بین سه الی چهارسیر بفروش میرسد.

قراریکه قبلاً ذکر نمودم یعنی در شهر بامیان ۲۴۰ دکان موجود است لیکن بعضی اشخاص بیچاره نسبت عدم سرمایه کافی قادر بدادن کرایه نبوده و در نتیجه اموال خویش را بروز بازار که عموماً بروز پنجشنبه مصادف میباشد آورده و در معرض فروش آماده میسازند تا اگر قادر شوند یکمقدار پول در مقابل اجناس بدست داشته خویش بدست آورده و بعداً توسط پول مذکور اجناس مورد ضرورت دیگر خویش را از بازار خریداری نموده ورهسپار دهات خویش گردند.

ناگفته نماند که روز بازار از نگاه اقتصاد خیلی مهم بوده چه از یك طرف مردم اموال ساخته شده ویا خام خود را در بازار آورده بفروش میرسانند و از طرف دیگر برای آن عده اشخاص که درصنعت دست دوزی وغیره مهارت دارند برای اموال ساخته شده ایشان مشتریان جدید پیداشدة از یك طرف عائد برای ایشان پیدا میشود و از طرف دیگر از منابع طبیعی(مواد خام)خویش استفاده نموده و مصدر خدمت

برای هم وطن های خویش بشوند. نقطه جالب دیگر اینست که در همان یك روز مردم اموال مورد احتیاج خود را خریداری بنمایند. در اینجا میخواهم یك نقطه را روشن سازم یعنی روز بازار از زمان های چندین صد سال قبل مربع بودچه در آنوقت پول وجود نداشته ومردم اجناس تولید شده خویش را در بازار آورده وبعداً تبادله اجناس صورت میگرفت لیکن امروزچون پول که بحیث یك وسیله تبادله اجناس است مردم اجناس بدست داشته خویش را بیك قیمت فروخته وبعداً میتوانند که درمقابل پول دست داشته خویش اجناس مورد ضرورت خود را خریدری نماید .

ریاست بلدیه شهر بامیان :

یکی از اهداف دیدنم از ریاست بلدیه (شاروالی) وملاقات بارئیس بلدیه این بود تابتوانم معلومات لازمه را در موارد سیستم کنترول قیمت ها، وموضع بازار ، عائدات بلدیه، شهرسازی وغیره اخذنمایم .

وایلك باساس مصاحبه که با آقای حفیظ الله خان رئیس بلدیه بامیان صورت گرفت میخواهم خدمت خوانندگان این ریسرچ علمی ام راتقدیم نمایم . قراراظهار آقای رئیس بلدیه عنقریب درشهر بامیان یك شهرجدید تعمیرخواهدشد که دران دکان های عصری، پارتمان ها ، حمام ها ، سرای ها عصری ، بعضی پارك ها ودفاتر مامورین ومهمتر ازهمه یك هوتل روی دست میباشد .

البته برای تعمیر شهر جدید بیکمقدار زیادی پول ریاست شاروالی بامیان ضرورت دارد ومهمترین عائدات شاروالي باميان را همان محصولات مختلف تشکیل میدهد که ذیلا ذکر مینمایم :

۱ـ محصول صفائي : محصول صفائي عموماً از دکاندار ها وصاحبان منازل بدست می‌آید .

الف : منازل از سال ۱۹۶۰ـ۱۹۶۶ به اینطرف مبلغ ۲۰۰۰۰ افغانی.

ب : دکانها از سال ۱۹۶۴ـ۱۹۶۶ به اینطرف مبلغ ۱۴۰۰۰ «

۲ـ کرایه شاهی : محصول کرایه شاهی هم از دوکانها ومنازل کرائی در یك سال یکماه گرفته میشود .

الف : از دکانها دریکسال یکماه مبلغ ۲۰۰۰۰ افغانی.

ب : منازل کرائي « « « ۳۰۰۰ «

عائدات نخاس

۱ـ ۱۹۶۴	۶۰۰۰ افغانی
۲ـ ۱۹۶۵	۸۰۰۰ «
۳ـ ۱۹۶۶	۱۰۰۰۰ «
۴ـ ۱۹۶۷	۱۵۰۰۰ «

محصول نخاسی :

الف : ازیك راس بز و گوسفند یك افغانی

ب : « « گاو پنج «

مؤخذ : ریاست شار والی بامیان .

محصولات سالانه بصورت عمومی: ۱۹٦٤ مبلغ ٦۰۰۰ افغانی

۱۹٦٥ « ۸۰۰۰ «

۱۹٦٦ « ۱۰۰۰۰ «

۱۹٦۷ « ۱٥۰۰۰ «

٤ـ اجاره مبدوی :

ازسال ۱۹٦۳ تا ۱۹٦٥ مبلغ ٤۰۰۰۰ افغانی

از « ۱۹٦٥ تا ۱۹٦۷ « ۱۳۹٥۰۰ «

٥ـ محصول طوافی روزهای بازار:

این نوع محصول عموماً ازاشخاصی گرفته میشود که دکان نداشته بلکه در روز بازار اجناس شانرا درکنار های سرك گذاشته وبفروش میرسانند. محصول ازین مدرك دریك هفته بالغ به ۱۰۰ افغانی می شود.

٦ـ محصول جرایم

این نوع محصول عموماً ازجرایم دکاندارهای که قیمت فروشی مینمایند ویا کدام خلاف رفتاری دیگر ازنزد ایشان سرمیزنند بدست مـی آورند. البته این نوع محصول جرایم ترافیکی را نیزدربر میگیرد. وقراراظهار رئیس بلدیه سالانه ازاین درك مبلغ ده هزارافغانی تحویل خزانه بلدیه میشود.

۷ــ محصول جواز خط :

این نوع محصول عموماً بالای دکاندارها وحمالها گذاشته شده‌از ۵ــ۲۰۰ افغانی می‌باشد . البته مبلغ مذکور نظر به سرمایه وکسب وکار مردم .

محصول سالانه	۱۹۶۰ ــ ۱۹۶۳	مبلغ	۲۱٤۳۰	افغانی
	۱۹٦٤	»	۲۵۰۰۰	»
	۱۹٦۵	»	۲ ۰۰۰	»
	۱۹٦٦	»	۲۵۵۰۰	»

مؤخذ : ریاست شاروالی بامیان

قراریکه قبلا تذکرداده شدیعنی‌رابطه شاروالی بامیان درکنترول قیمت ها نقش مهمی را بازی مینماید ودرشهربامیان عموماً قیمت ها ار طرف ریاست بلدیه کنترول میشودمثلا قیمت های مواد ارتزاقی‌ارقبیل گندم، آرد، گوشت، روغن، قروت وغیره بصورت مستقیم ازطرف هیأت شاروالی کنترول میشود .

سرای ها :

درشهربامیان هفت سرای موجود است که مردم اجناس‌مختلف خویش را برای فروش در سرای ها آورده وبرای فروش آماده میسازند . سرای‌های شهربامیان ارقرارذیل است . (۱) سرای برنج‌ـ فروشي (۲)سرای نمك‌فروشي (۳) سرای‌موترخانه (٤) سرای‌توتفروشی

(۵) آرد و گندم فروشی . ودوسرای دیگر فعلا بیکار است. ناگفته نماند که بهترین عائدات بلدیه را همان سرای های ذکر شده تشکیل میدهند.

هوتل ورستوران جدید شهر بامیان :

فعلا درشهر بامیان تنها یك هوتل که مربوط ریاست گـرځندوی میباشد موجود است . لیکن نظر به نقشه شهر جدید ریاست بلدیه بامیان تعمیر یك هوتل خورد را که دارای هشت اطاق ودر هر اطاق گنجایش چهار بستر میباشد مدنظر گرفته است که به عقیده بنده این نوع هوتل ها نه تنها برای رفع احتیاجات واستراحت سیاحان داخلی وخارجی مؤثر میباشد بلکه از نقطه نظر اقتصادی نقش مهمی را بالای تمام مردم بامیان مخصوصـاً دکانداران ها وغیره وارد مینمایند. ازطرف دیگر یك عائد خیلی خوبی برای ریاست شاروالی بامیان میباشد .

اگرچه این هوتل آنقدر که لازم است کلان نمی باشد لیکن باآنهم تا یك اندازه رفع احتیاجات مردم را برآورده میتواند وبه عقیده بـنده اگر ریاست شاروالی ویا ولایت بامیان یك هوتل کلانتر راتعمیر نمایند گفته میتوانم که سالانه یکمقدار پول گزاف مفاد ریاست شاروالی ویا هرکسی که میخواهد سرمایه گذاری نماید خواهد شد . چه یـك تعداد زیاد مردم ازین هوتل ها استفاده نموده وچنین هوتل ها بـاعث تشویق اضافتر سیاحان داخلی وخارجی خـواهد شد . مهمتریـن مشکـلات و پرابلم های دکاندار های شهر بامیان عبارت است از :

۱ـ عدم سرمایه طوریکه قبلا ذکرنمودم یعنی سرمایه دکاندارها آنقدر زیاد نبوده بنابران بمشکلات زیادی مواجه اند .

۲ـ مشکلات دیگر این مردم مصارفات حمل ونقل میباشد چـه ایشان تقریباً صد فیصداموال یااجناس خویش را ار ولایات دیگرافغانستان خریداری موده واین مصارفات قیمت هارا بلند برده وبالای مـردم تأثیر مستقیم وارد میکند ریرا مردم بامیان آنقدر بیچاره میباشند که قطعاً توان خرید اموال راندارند . در نتیجه میتوان گفت که خریدار کم و عائدات شان قناعتبخش نمی باشد .

۳ـ مشکلات دیگر این مردم را همانا عدم وجودکریدت هـای بانکی تشکیل میدهد به عقیده بنده باید بانک های تجارتي ، زراعتـی ، صنعتي وغیره ومهمترازهمه حکومت یکمقدارپول بدسترس مردم بامیان بگذارند تا ایشان ار این قروض ویا کریدت هااستفاده موده وقادرشوند تایك مشت پول برای رفع احتیاجات فامیلی خویش بدست آورند.اگر چنین کمك ها میسر نشود بازهم به عقیدهٔ بـنده که روزبروز ضعفیت مردم خراب وخرابترخواهد شد .

٤ـ مشکلات دیگر مردم بامیان همانا نفوس زیاد آنهـا میبـاشد دراینجا میخواهم که جلب توجه وزارت صحیه وبعضی مؤسسات دیگر را جلب نمایم تا اگر امکان داشته باشد توسط تبلیغات مؤثر وکمك هـای دیگردرجلوگیری نفوس کمك بنمایند . اگرنفوس مردم بـامیان به

همین اساس پیش برود گمان میکنم که عائدات مردم کفایت ننموده بجز
ازفلاکت، بیچاره گی، رنج ومریضی دیگرچیز بدست ایشان نخـواهد
آمـــد .

٥ــ مشکلات دیگر دکاندارها وغیره مردم را مالیات گــزاف
تشکیل میدهد چه در ممالك عقب مانده که عائدات شان نهایت کم است
مودم توان پرداخت مالیات گزاف رانداشته ونخواهند داشت . پس به
عقیده بنده که حکومت اگرچه ضرورت به چنین مالیات هم دارد باید
تجدیدنظر راجع به مـالیات مردم بکنند.

هوتلها و تأثیر آن بالای

اقتصادیات بامیان

یگانه هوتل که امروز در بامیان موجود است در زمان اعلیحضرت امان‌الله خان ساخته شده ودر آن زمان این تعمیر هوتل را بحیث ادارات نظامی بکار میبردند . لیکن درزمان اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید تعمیر این هوتل متعلق به وزارت پوست شده واولین بار بحیث مهمان خانه دولتی از آن استفاده بعمل می آمد . البته از سال ۱۹۶۲ به اینطرف مربوط به ریاست گرځندوی شده وتا امروز بصورت نسبتاً خوبتر از مهمان های داخلی وخارجی پذیرائی مینماید .

اینک مصاحبه راکه به همرای آمر هوتل آقای گل محمد خان تیمنی نموده‌ام میخواهم غرض معلومات مزید خدمت خوانندگان گرامی تقدیم نمایم ، قرار فرموده آمرصاحب هوتل درسال اول یعنی ۱۹۶۲

وقتیکه هوتل موبوط بریاست گرځندوی شد دارای هشت اطاق بوده ودر هراطاق دوچپرکت گنجایش داشته وکرایه فی‌چپرکت دریك شب بین ۲۰ الی ۵۰ افغانی تخمین شده بود.

دریتموقع وبصورت عموم مهمان های هوتل را اعضای سفارت خانه ها وهیأت های باستان شناسی وجیولوجیست‌ها ویك تعداد محدود مردم افغانستان تشکیل میداد .

اگرچه درسال ۱۹۶۲ که این هوتل مربوط بریاست گرځندوی شد دارای مشکلات زیادی بود لیکن بنابر زحمات شباروزی آقای گل‌محمد خان تیمنی که یك شخص نهایت‌صادق‌ونجیب بود با پرابلم های‌هوتل (نداشتن برق ، موادغذائی ، پرسونل فنی ، آب نوشیدنی وغیره) چلنج داده وتوانسته‌که وضعیت هوتل را ازهرنقطه نظرخوبتر بسازد.

قرار اظهار آمرهوتل درسابق هوتل بامیان ،دارای برق وآب نوشیدنی صحی نبود لیکن از۱۹۶۲ باین طرف تا مبرد یك جنریتر برقی ساخت چکوسلواکی را بقیمت ۱۰۱۵۰۰ افغانی خریداری‌نموده وباعث این‌شدکه نه تنها برای هوتل برق تهیه نماید بلکه توسط برق مذکور از یك چشمه که نزدیك هوتل میباشد از آب آن برای تشنابها استفاده مینمایند.

چون هوای‌بامیان درموسوم زمستان نهایت سرد میباشد بنابرآن بهترین موسوم برای دیدن شهرباعظمت تاریخی بامیان ازاوایل ماه‌جون

شروع شده تا اوایل ماه اکتوبر ادامه پیدا مینماید چه درین چند ماه آب و هوای بامیان نهایت خوشگوار بوده و مردم بدیدن بت های با عظمت تاریخی ودیدن شهر تاریخی غلغله . وضحاك ومخصوصاً بند امیرو دیگر بندهای بامیان می آیند ، قرار فرموده آقای تیمنی اکثریت سیاحان (توریست ها) را ازسال ۱۹۶۲ تا ۱۹۶۵ امریکائی های مقیم کابل تشکیل میداند لیکن امروز برعلاوه امریکائیها ، مردم دول فرانسه ، جرمنی ، پولند وغیره مردم را تشیکل مینمایند .

عائدات هوتل : قرار احصائیه هوتل بامیان عائدات چند ساله هوتل از قرار ذیل است :

۱ــ	عائدات سال ۱۹۶۲	بالغ به ۲۰۰۰۰۰	افغانی
۲ــ	« « ۱۹۶۳	« ۲۵۰۰۰۰	«
۳ــ	« « ۱۹۶٤	« ٤۲۰۰۰۰	«
٤ــ	« « ۱۹۶۵	« ۷۰۰۰۰۰	«
۵ــ	« « ۱۹۶۶	« ۹۵۰۰۰۰	«
۶ــ	از شروع ماه مارچ ـ جولای ۱۹۶۷	« ۶۰۰۰۰۰	

مؤخذ مدیریت هوتل بامیان .

مصارفات هوتــل :

بطور عمومی اضافتر مصارفات هوتل را مواد غذای ، ترمیمات ومعاشات مستخدمین ومامورین تشکیل میدهد که بصورت تخمینی سالانه دوصد الی سه صد هزار افغانی بالغ میشود .

مامورین ومستخدمین هوتل ومعاشات شان:

۱۹۶۲ـ شش مستخدمین ویک نفرمامور جمله ۷ نفر

۱۹۶۳ـ » » » » » »

۱۹۶۴ ـ هشت نفر مستخدمین ویک نفر مامور جمله ۹ نفر

۱۹۶۵ ـ چهارده » » دونفر مامورین » ۱۶ »

۱۹۶۶ ـ » » » » » » ۱۶ »

۱۹۶۷ ـ بیست نفر » شش نفر مامورین ۲۶ »

مؤخذ : آمریت هوتل بامیان

معاشات مامورین ومستخدمین بین ۵۰۰ ـ ۱۲۰۰ افغانی میباشد واکثر مستخدمین را مردم بامیان تشکیل میدهد .در بعضی از مواسم که تعداد سیاحین داخلی وخارجی زیادمیشود البته تعداد مستخدمین کفایت ننموده وبرای چندین روز بتعداد ده نفرهوتل بامیان کهمعاشات شان بین ۲۵ ـ ۳۰ افغانی میباشد استخدام مینماید . اگرچه چنین نوع استخدام در یك موسوم معینی صورت میگیرد لیکن باهم که مردم در وقت کوتاه یعنی برای چند هفته کار مینماید خیلی کار خوبی است چه از این درك مردم بیکار بامیان یك مقدار پول پس انداز نموده وبالای وضع اقتصادی ایشان تا یك اندازه مؤثر ثابت میشود .

تعداد وقیمت های فی چپرکت هوتل :

فعلاً در بامیان یك هوتل شانزده اطاقی موجود بوده وقیمت فی چپرکت در یك شب بالغ به :

۱ـ اطاق اوکس دریك شب ۲۴۰ افغانی .

۲ـ دیگر اطاق ها « بین ۵۰ ـ ۷۵ و ۱۲۰ افغانی.

موتل بامیـان :

موتل بامیان به اساس قرار داد بین دولتین افغانستان (ریاست کرځندوي) وفنلیند در سال ۱۹۶٤ تعمیر شد . ونقشه موتل مذکور نیز توسط مهندسین فنلیندی صورت گرفته وتوسط شرکت تعمیراتی کوهسار بپایه تکمیل رسید . البته باید خاطرنشان ساخت که موتل مذکور در راس یك نقشه فوق العاده عالي وبا روق خیلی خوب تعمیر شده دارای شش اطاق خواب که هریك از اطاق ها دارای یك سالون خرد ویك تشناب میباشد. همچنین موتل مذکور دارای مرکز گرمی و برق نیز میباشد .

موتل بامیان در ماه اگست ۱۹۶۷ توسط اعلیحضرت همایونی محمدظاهر شاه افتتاح شده وبرای رهایش سیاحان داخلی وخارجی آماده شد . البتـه عائدات موتل از ماه مارچ ۱۹۶۷ الـی اگست ۱۹۶۷ بـالـغ بـه ۸۰۰۰۰ افغانـی شـــد .

باید خاطر نشان ساخت اگرچه موتل بامیان بذوق خیلی عالی ومجهز با تمام وسائل عصری ساخته شده است لیکن نسبت قیمت بلند آن یعنی یك شبانه روز ۶۰۰ افغانی آنقدر مراجعین ندارد . به عقیده من اگر تا یك اندازه قیمت موتل مذکور پائین آید امکان دارد که یك تعداد زیاد اشخاص داخلي وخارجی از موتل مذکور استفاده بعمل خواهند آورد.

مشکلات هوتل ها و موتل بامیان :

قراریکه قبلاً ذکر نمودم یعنی مهمترین مشکلات هوتل ها وموتل بامیان را کمبود مواد غذائی تشکیل میدهد . چه تولیدات مردم بامیان به اندازه پارئین است که حتماً کفایت خود فامیلي هارا ننموده وعموماً موادارتزاقي وغیره خویش را ازدیگر ولایات افغانستان وارد مینمایند. روی این ملحوظ نسبت قلت مواد غذائی هوتل ها وموتل هاومردم امیان دچار مشکلات شده ومجبور هستند که مواد غذائي خویش را از دیگر نقاط دور دست افغانستان خریداری نمایند .

برعلاوه پرابلم های فوق الذکر هوتل بامیان نسبت نداشتن برق کافي (اگرچه برق دیزلی برای چند ساعت محدود است)ونبودن آشپز خانه مجهز و مخصوصاً نداشتن یخچال کلانتر و وخوبتر دچار مشکلات زیادی میباشد چه این سه پرابلم فوق الذکر در اوبهبودسرویس (خدمات) هوتل نقش مهم را باری نموده وباعث میشود از اینکه اگر این پرابلم ها حل شود یك تعداد زیادی سیاحان خارجی را در هوتل جلب مینماید زیرا یگانه آرروی یك نفر سیاح ویا چندین سیاحان همان آسوده گی، غذای خوب ودیگر وسائل معیشت میباشد اگر این وسائل معیشت مهیا نباشد به عقیده من قراریکه در دیگر مما لك مترقی دیده میشود هوتل ها مشتریان خویش را بزود ترین فرصت ار دست خواهند داد . پس اگر آمرین هوتل ها مشکلات را رفع نمایند من

عقیده دارم که سالانه بتعداد سیاحان افزوده شده وازهمین رهگذر نه تنها هوتل یکمقدار پول زیاد تر را بدست خواهدآورد بلکه برای شناسایی افغانستان کمك شایانی خواهد نمود .

پرابلم دیگر هوتل که به عقیده بنده خیلی مهم واساسی میباشد عمارت ازخوردی هوتل ها میباشد . زیرا روز بروز نسبت معرفی افغانستان سیاحان خارجی زیاد میشوند پس برای اینکه این سیاحان از آثار تاریخی افغانستان مخصوصاً بامیان قشنگ وزیبادیدن نمایندجای رهایش هوتل ها خورد بوده وهوتل ها قادربه گنجایش چندصد نفر را ندارد . اگرچه خدمات هوتل های بامیان قابل قدر است لیکن باید که ساحهٔاین هوتل هارا کلان ساخته ویك هوتل نسبتاً عصری مانندهوتل کابل وسپین زر تعمیر نمایند تادر آینده سیاحان از این هوتل ها استفاده نموده ویك مشت پول (اسعار خارجی) را در این مملکت که اضافترضرورت دارد به مصرف برسانند .

پس به عقیده بنده نه تنها ریاست گرځندوی سرمایه گذاری نماید بلکه ریاست شاروالی بامیان البته به کمك ولایت بامیان یك یاچند هوتل مجهز دراطراف بامیان مثلا بندامیر ،شهربامیان وغیره جاها ساخته خیلی زیاد به مفاد شاروالی بامیان وریاست گرځندوی تمام خواهد شد . درینجاه مقصدم ازمفاد برای شاروالی اینست کــه یك عاید خیلی زیاد برعلاوه مالیات وغیره ازبابت هوتل نصیب شاروالی شده ودرنتیجه شاروالی بامیان قادربه پلان گذاری های که مردم وشهر بامیان احتیاج به آن حس میمایند خواهد شد .

باید خاطر نشان سازم از اینکه ریاست شاروالی بامیان یك هوتل هشت اطاقی ساخته است لیکن این چنین هوتل ها برای بودوباش سیاحان داخلی و خارجی گنجایش نکرده و ازین رهگذر سیاحان دچار مشکلات می باشند .

من میدانم که مسأله مالی در راه تأسیس چنین هوتل سدبزرگی میباشد لیکن اینك یك راه دیگر که به عقیده بنده خیلی زیاد مؤثر میباشد اینست که ریاست بلدیه بامیان، تاجرها، شرکت های سهامی، بانك هارا دعوت نماید تاسرمایه گذاری نموده وچند هوتل نسبتاً کلانتر در اطراف وباشهر بامیان تعمیر نمایند تا ازیك طرف تاجرها، شرکت ها وبانك ها ازسرمایه خویش مفاد اخذ نمایند وازطرف دیگر برای مردم ورلایات بامیان مصدر خدمت شوند .

اگرسرمایه دارها خواستند که یك مقدار پول خویش را سرمایه گذاری نمایند درایجا مفاد مستقیم آن بالای مردم بیچاره وبیکار بامیان میباشد چه بوجود آمدن چنین هوتل ها یك تعداد اشخاص بیکار به کار انداخته شده ودر مقابل زحمات خویش یك مقدار پول اخذ نموده ودر نتیجه ازیك طرف جلوگیری ازبیکاری که بزرگترین پرابلم اقتصادی میباشد بعمل می آید وازطرف دیگر باپیدا نمودن مدارك عائداتی جدید قوه خریدمردم بلند رفته وسطح زندگی مردم بلند خواهد رفت .

مفاد دیگر چنین سرمایه گذاری ها ایست که یك تعداد زیادی از سیاحان از بامیان قشنگ وتاریخی دیدن به عمل خواهند آورد که در نتیجهٔ دیدن سیاحان و مصرف نمودن یك مقدار پول توسط ایشان بالای وضع دکاندارها وغیره مردم تأثیر مستقیم مینماید زیرا سیاحان مشتریان جدیدی برای دکاندار ها میباشند .

مهمترین اهمیت این هوتل ها وتأثر آن بالای اقتصادیات ملی وبامیان خیلی زیاد میباشد . مثلا اگر دریك مملکتی مانند افغانستان که ازنقطه نظر تاریخی خیلی مشهور میباشد یك تعداد زیادی سیاحان بیایند دراینجا نه تنها در راه معرفی افغانستان نقش مهمی را باری مینماید بلکه مهمترین اهمیت آن ازنقطه نظر بیلانس تادیات نیز مفید ثابت میشود .

مقصدم از بیلانس های تادیات عبارت ازدست دادن ویابدست آوردن اسعار خارجی در یك مملکت در مدت یکسال میباشد پس در اینجا اگر تعداد سیاحان زیاد میشود هواید است که یك مقدار زیادی پول را باخود آورده ودر افغانستان به مصرف میرساند که درنتیجه یك مقدار زیادی اسعار خارجی که نهایت ضرورت به آن حس میشود بدست دولت ومردم افغانستان آمده وباعث بهبود بیلانس تادیات خواهد شد .

سیستم حمل ونقل وتأثیر آن بالای اقتصادیات

قرار پرنسیپ‌های اقتصادی یعنی بعد از اینکه تـولیدات صورت گرفت قدم دومی آنرا توزیع وقدم سومی آنرا مصرف تشکیل میدهد. پس درین صورت از اینکه امتعه در کجا ودر کدام محل توزیع وبفروش میرسد ویامواد خام از کجا آورده شود به سیستم حمل ونقل منظم احتیاج دارد چه اگر اموال بعد از تولید شدن ببازار توزیع نشده وبه مصرف نرسد بجز ازخساره مالی دیگر نتیجه نخواهد داشت .

درنتیجه میتوان اظهار نمود که سیستم حمل ونقـل درراه رشد اقتصادی ومخصوصاً (بازارهای تجارتی) نقش مهمی را باری مینمـاید . درین بحث منظور ما ازراه ها وسرکهای بامیان میباشد. برای رسیدن به بامیان البته سه راه موجود میباشد (۱) از راه ولایت پـروان- چاردی غوربند- دره شکاری وبامیان (۲) ازراه میدان- وردك - سرچشمه- کوتل ونی دره کالو وبالاخره بامیان - (۳) ازراه هوا توسط طیاره .

دراینجا هردو راه اول ذکر آنقدرخوب نبوده وباعث مشکلات، سیاحان داخلی وخارجی شده که درنتیجه یك تعداد زیادی سیاحان که بدیدن بامیان علاقه دارند نسبت خرابی راه از دیدن بامیـان منصرف میشوند. پس به عقیده بنده اگر حکومت افغانستان میخواهد که از یك طرف سیاحان راجلب نموده از بامیان زیباو تاریخی دیدن نمایند وازطرف دیگر

یك مقدار پول ازین مدرك بدست آورد لازم است که وزارت فوائدعامه سرك های آنرا بصورت عصری ترمیم وقیرریزی نمایند. اگرچه قراریکه سروی شده راه کوتل ونی کوتاه ترین راه بین کابل وبامیان میباشد و ازاینکه مسافه کوتاه است پس اقتصادی نیز تمام خواهدشد. بنابران اگر درساختن راه کوتل ونی حکومت افغانستان و ایکافی کمك نمایندنه تنها بالای اقتصادیات بامیان تاثیر بارزی خواهد داشت بلکه بامیان مانندچندین صدسال قبل دوباره اهمیت راه های تجارتی را (که یك زمان راه ابریشم میگفتند) کسب خواهد نمود .

واگر راه کوتل ونی یا شبر بصورت عصری درست نشود. بجز ازینکه ازتعداد توریست ها کاهش یافته دیگر مفادبه مردم بامیان نخواهد رسید پس لازم است که هرچه زودتر دولت افغانستان با کمك ایکافی در تعمیر این سرك جدید صرف مساعی نماید به همان اندازه بمفاد ملت وحکومت افغانستان خواهد بود .

راه سومی را البته میدان هوائی بامیان تشکیل میدهد . این میدان هوائی توسط ریاست هوائی ملکی ازسال ۱۹۶۶ به این طرف تحت سروی ونقشه قرار گرار گرفته شد و کار میدان تحت رهنمائی آمرمیدان آقای عبدالاحمدخان یکتن ازجوانان وطن پرست و زحمتکش پیش برده شده بود.

طول خط پروار میدان هوائی بالغ به ۱۴۰۰ متربوده دارای یك ترمنل نسبتاً متوسط ویك دستگاه مخابره وهواشناسی بایك دستگاه رهنمای طیارات میباشد .

قرار اظهار آمر میدان کار میدان درماه اکتوبر یا دسمبر ۱۹۶۷
تکمیل شده وطیارات (توین اتار) کمپنی کانادای که گنجایش ۱۸ نفررا
دارد وطیاره پیور که گنجایش ۷ نفر مسافر رادارد بکار انداخته خواهد
شد . البته امروز طیارات فوق الذکر هفته یك یادومرتبه بصوب بامیان
مسافرین را میبرد لیکن د موقع که تعداد مسافرین زیاد باشد مخصوصاً
در ماه های جوزا ـ سرطان ـ اسدوسنبله پرواز این طیارات زیاد شده ویك
تعداد زیادی مسافرین را از کابل به بامیان نقل میدهد .

اگر از نقطه نظر اقتصادی میدان بامیان رامورد مطالعه قرار دهیم
مشاهده خواهیم نمود که دراثر بوجود آمدن میدان مذکور یك تعداد
زیادی توریست های خارجي برای دیدن بامیان قشنگ وتاریخی تشویق
شده وبمسافرت میل خواهند نمود که درنتیجه ازدیاد مسافرین (مخصوصاً
سیاحان خارجی) بالای اقتصادیات مردم بامیان موتل وهوتل های بامیان تأثیر
زیادی خواهد انداخت چه ازیك طرف طوریکه دربالا ذکر نمودم این
سیاحان بدون تکلیف ازبامیان دیدن نموده و این ها مشتریان جدید بوده
وباعث خرید اجناس بدست داشته دکاندارها وهوتل بامیان شده واز
طرف دیگر عائدات مردم را بلند خواهند برد .

از نطقه نظر کرایه طیاره یك موضوع مهم دیگر را میخواهم که بگوش آمرین طیارات برسانم که راجع به قیمت تکت طیاره کمی تجدید نظر نموده وقیمت ها را پائین بیاورند تا از یك طرف سیاحان داخلی واز طرف دیگر سیاحان خارجی تشویق شده وتعداد شان زیادمیشود که دراین صورت نه تنهامفاد متوجه‌شرکت‌طیاره باختر وغیره خواهدشد بلکه مفاد آن مستقیماً متوجه مردم بامیان نیز خواهد شد .

نفوس ولایت بامیان

دراینجا مقصدم ازنفوس عبارت ازیك تعداد مرد می میباشد که دریك حوزه معین بودوباش دارند . در بامیان تعداد فامیلی ها از دونفر شروع وبه ۲۵ نفر بالغ میشود وبطور اوسط تعداد فامیلی های سروی شده به ۱۲۰۶ نفر می رسد .

اکثر مردم بامیان را تاجك(۶۰ فی صد) ، هزاره(۳۰ فی صد) وپښتو زبان (۱۰ فی صد) تشکیل میدهند .

اگر تعداد نفوس بامیان را باتناسب منابع طبیعی (مخصوصاً محصولات زراعتی) وعائدات آنها مقایسه نمایم مشاهده خواهیم نمود که تعداد افراد هرفامیل نظر به تناسب عائدات ایشان خیلی زیادمیباشد و همین عدم توازن برین تعداد اعضای فامیل ودر آمد همه آنهاست که وضع زندگی مردم دراینجا نهایت خراب بنظر میرسد . وچنانچه که در صفحات گذشته ذکر نمودیم بطور عموم یك فامیل بامیانی دارای نیم الی پنج جریب زمین ویك فی صد آن واضافتر از ۵ جریب زمین دارند . پس درینصورت میتوان نتیجه گرفت که سبب ازدیاد نفوس وکمی محصولات زراعتی وعائدات راچیز بزرگترین پرابلم امروزی مردم بامیان را تشکیل میدهد .

در بامیان بین ۵ الی ۱۰ فیصد اطفال بمکتب میروند ، ودلیل آن عدم موافقه مردم بامیان میباشد چه ایشان میخواهند که اولادهای شان درعوض رفتن به مکتب به مزارعی شان خدمتی را انجام داده واز کارایشان میخواهند که حاصلات خویشتن را بلند ببرند . باید خاطرنشان که دراین اواخر مردم بامیان میخواهند که اطفال شان به مکتب بروند چه ایشان درك نموده اند کهیگانه راه تحول اجتماعی واقتصادی ایشان همان رفتن اطفال ایشان بمکتب میباشد لیکن متأسفانه مدیریت معارف ولایت بامیان نسبت عدم ، بودجه کافی ومعلم کافی وغیره لوازم مکتب دفعتاً نمی توانند یك تعداد زیاد اطفال را به مکتب شامل سازد .

ناگفته نماند که درپهلوی مردها ، زن ها نقش بسیار مهمی را درامور اقتصادی واجتماعی بازی مینمایند ، مخصوصاً در بام سرای طوریکه قبلاً ذکر نمودم یعنی یك تعداد زیاد زنها به بافتن قالین مشغول بوده که ازاین درك میتوانند یك مقدار پولی رادرعائدات فامیلی اضافه نمایند.

جلوگیری از تکثیر نفوس :

گرچه علمای ساینس ، طب واقتصاد کوشیده اند تاازتکثیر نفوس جلوگیری شده وبه مقدار غذای افزایش بعمل آید لیکن باآنهم طوریکه لازم است برای این پرابلم بزرگ اجتماعی، واقتصادی را حل آنقدر ها بدست نیامده است . اینك چند پیشنهاد برای راه حل پرابلم افزایش نفوس خدمت خوانندگان گرامی تقدیم مینمایم :

۱ ــ در مامیان دختر ها و بچه ها بین سنین ۱٤ الی ۲۰ از دواج نمود ده که به‌عقیده در این سن عروسی کردن قبل از وقت است و باید ایشان بسن‌های بلند ازدواج نمایند .

۲ ــ امروز علمای ساینس وطب میکوشند تاطرق جلوگیری افزایش نفوس را بصورت علمی مورد مطالعه قرار دهند . چنانچه به اثر زحمات وریسرچ ها که انجام داده اند موفق شده اند که یك مقدار زیاد ادویه‌جات ضدحامله گی را بدسترس خانم‌ها بگذارند تاایشان از خوردن تابلیت های ضد حامله گی جلوگیری از تکثر نفوس به عمل بیاورند .

به عقیدهٔ بنده همکاری مردم درزمینه نقش مهم دارد پس مردم باید در مقابل این مرض هول ناك از خود جدیت نشان داده وبکوشند که مطابق به پروگرام های طرح شده علمای ساینس ، طب واقتصاد رفتار نمایند .

۳ ــ نکته سومی که به عقیده بنده مهم بوده ودر زمینه خدمت قابل قدری را انجام داده میتواند عبارت از تبلیغات موثر است اگر مرجع ذیصلاح به تبلیغات مؤثر اقدام نماید امکان دارد که چنین تبلیغات از طریقه رادیو ، تلویزون ، اخبار ، مجلات وسینماها خیلی زیاد بالای افکار عامه تاثیر بسزائی وارد می نماید :

٤ ــ نقش تعلیم وتربیه بالای تکثر نفوس خیلی هاریادمؤثر میباشد. چنانچه اگر دول مانند امریکا وانگلستان را بادول هندوستان وچنین مقایسه

نمایم مشاهده خواهیم نمود که نسبت تعلیمات باند دول اول الـذکـر افزایش نفوس آنها خیلی کم و هر فامیل دارای یک الی سه طفل میباشد لیکن در ممالک هندوستان و چین هر فامیل بصورت تخمینی از پنج طفل اضافتر دارند.

یکی از مهمترین مشکلات در ممالـک عقب مانده که میتوان بامیان را بحیث یک ولایت در حال انکشاف تصور نمود همانا عام احصایه نفوس میباشد ، اگر چه دوائر حکومتی بامیان بعضی ارقام را برای ما نشان دادند لیکن نقص کـه درارقام موجود بـود عبارت ازنشان ندادن تعداد زنها واطفال میباشد که این صورت احصائیه نفوس نا تکمیل بوده نمیتوان در پلان اقتصادی واجتماعی بر آن اعتبار کرد لیکن احصائیه بسیار موفق راکه تاامروز حتی در دوائر حکومتی با میان همچنان احصائیه ای موجود نیست توسط ښاغلی دکتور فخرالدین خان فقیری سرطبیب بامیان جمع آوری نموده اند .

البته باید خاطر نشان سازم که این احصائیه شخص دوکتور فقیری که روزانه چندین کیلومتر دورار مرکز با میان برای واکیسن در قریه جات مختلف میرفت جمع آوری شده است برتری این احصائیه نفوس اینست که دراینخانه تنها تعداد خانمها ، اطفال ومردهای که واکسین شده اند جمع آوری شدهٔ بلکه تعداد منازل هر قریه نیز در این احصائیه شامل میباشد.

اینک میخواهم که احصائیه نفوس قریـه جات مختلف شهر بامیان ولایت با میان را بصورت تقریباً تکمیل بدسترس خوانندگــان محترم گذاشته وامید وارم که از آن احصائیه در آینده کار گرفته شود.

احصائیه‌نفوس قریه‌جات مختلف شهر بامیان

قریه داودی :

۱— ۳۷ خانه
۲— نفوس ۴۷۱ نفر
۳— تعداد واکسن شده گان ۴٦۸ نفر

قریه ... اباد :

۱— ۳۱ خانه
۲— نفوس ۴۵۱ نفر
۳— واکسین ۴۴۲ »

دشت عیسی خان :

۱— ۴۳ خانه
۲— نفوس ٦۸۵ نفر
۳— واکسین ٦۷۲ »

قریه تی بوتی :

۱— ۷۵ خانه
۲— نفوس ۱۵۴۳ نفر
۳— واکسین ۱۵۲۷ »

قریه گور وان :

۱— ۵۳ خانه
۲— نفوس ٦۲۷ نفر
۳— واکسین ٦۱۸ »

قریه تلواره (باغرب آباد):

۲— ۱۱۲ خانه
۲— نفوس ۱۸۱۵ نفر
۳— واکسین ۱۸۰۱ »

سرآسیاب

۱— ۸۳ خانه
۲— نفوس ۹۳۱ نفر
۳— واکسین ۹۲۵ »

قریه تاجك :

۱— ۳۰ خانه
۲— نفوس ۵۰۴ نفر
۳— واکسین ۴۹۸ »

قریه سید آباد :

۱— ۱۷۳ خانه
۲— نفوس ۲۴۷۹ نفر
۳— واکسین ۱۵۸۰ »

قریه جگرة خیل :

۱— ۳۵ خانه
۲— نفوس ۵۳۱ نفر
۳— واکسین ۵۲۸ »

قریه جوی شهر :

۱— ۱۲ خانه
۲— نفوس ۲۰۷ نفر
۳— واکسین ۲۰۴ »

میانه ولایت :

۱— ۸ خانه
۲— نفوس ۱۲۸ نفر
۳— واکسین ۱۱۰ »

مجموعه عمومی خانه های که مربوط به شهربامیان ۷۰۴ خانه
میباشد عبارتند از نفوس مرد ، زن واطفال ۱۰۰٦۱ نفر

احصائیه ولایت بامیان بدون شهر بامیان

۱ - درهٔ فولادی (تماماء قریه جات فولادی):

۱ - ۲۷۵۰ خانه
۲ - نفوس ۱۰۴۰۰ نفر
۳ - واکسین ۹۳۷۵ «

قریه جات مربوط به دره فولادی :

۱ - سیاحار بولاق
۲ - قافله باشی
۳ - دشت تیکر
۴ - دست جومار
۵ - دم جوی
۶ - دو آب
۷ - بام سرای
۸ - کتوری
۹ - سمسی
۱۰ - دکریا
۱۱ - نوروزی
۱۲ - پای کوتل
۱۳ - قازان
۱۴ - سیاحاك : (a) چپ دره
(b) خاك کاس
۱۵ - بورسونه
۱۶ - دوست بیك فولادی
۱۷ - تیکرفولادی
۱۸ - دشت علیخان

قریه خکك :

۱ - ۳۰ خانه
۲ - نفوس ۲۵۱ نفر

قریه دوکانی

۱ - ۷۰ خانه
۲ - نفوس ۷۰۲ نفر
۳ - واکسین ۶۵۴ «

قریه خمی کلک

۱ - ۵۲ خانه
۲ - نفوس ۹۵۴ نفر
۳ - واکسین ۸۷۵ «

قریه سرخ در

۱ - ۷۵ خانه
۲ - نفوس ۱۱۰۰ نفر
۳ - یك مکتب دهاتی ۴۲ «

مربوط به قریه شهیدان

۱ - خانه ۲۰۰۷
۲ - نفوس ۱۰۲۰۰ نفر

۱ - کرم بلاق
۲ - جوی بلان
۳ - قریه گلستان
۴ - اغره آباد
الف خانه ۶۰
ب نفوس ۶۲۰ نفر
۵ - قریه گلد

الف . شمرتو

۱ - خانه ۷۵
۲ - نفوس ۵۶۱ نفر

خارج شهر :

۱ـ تعداد خانه ۶۲۵۷
۲ـ تعداد نفوس ۴۳۷۶۰ نفر
۳ـ مجموع واکسین ۱۷۴۵۱ »

I ـ قریه آهنگران

۱ـ تعداد خانه ۱۰۰
۲ـ « نفوس ۱۷۰۰ نفر
۳ـ « واکسین ۱۵۷۱ »

II ـ حیدرآباد

۱ـ تعداد خانه ها ۱۲۰
۲ـ « نفوس ۱۵۵۰ نفر
۳ـ « واکسین ۱۴۶۸ »

III ـ لاله جمل :

۱ـ تعداد خانه ها ۴۰
۲ـ « نفوس ۱۲۰۰ نفر
۳ـ « واکسین ۱۱۴۴ »

IV ـ ملایان

۱ـ تعداد خانه ها ۵۰
۲ـ « نفوس ۱۵۰۰ نفر
۳ـ واکسین ۱۴۴۸ »

V ـ سوماره

۱ـ تعداد خانه ۸۰
۲ـ « نفوس ۱۳۰۰ نفر
۳ـ واکسین ۱۱۷۰ »

VI ـ فاطمه ستی

۱ـ تعداد خانه ۲۰
۲ـ « نفوس ۶۰۰ نفر
۳ـ « واکسین ۵۲۷ »

VII ـ توپچی :

۱ـ تعداد خانه ۱۷۰
۲ـ « نفوس ۲۵۰۰ نفر
۳ـ « واکسین ۲۴۱۰ »

قریه جات مربوط به توپچی
شش دل
کالو بلوله
کالـو
الف . سبراب
ب . صد درگ
ج ـ کوتل حاجی گک
ح . پای موریس
د . حیدر قل

بلـوالـه

الف. شنبل
۱ـ ۱۵۰ خانه
۲ـ نفوس ۱۱۰۰ نفر
۳ـ واکسین ۴۰۰ »

ب. برکلیج
۱ـ ۱۲۰ خانه
۲ـ نفوس ۶۰۰ نفر
۳ـ واکسین ۳۰۰ »

مؤخذ : سرطبابت بامیان توسط دوکتور فخرالدین خان «فقیری» سرطبیب

خوانندگان بسیار عزیز آرزومندم ازین ریسرچ علمی که‌راجع
به مسایل اقتصادی با میان میباشد استفاده نموده والبته این اولین ریسرچ
علمي راجع وضع اقتصادی با میان میباشد که امکان دارد بعضي نواقص
هم درآن دیده شود، لیکن من متیقن هستم که این نوع ریسرچ هابرای
کسانیکه درآینده میخواهند که دراین ولایت زیبا وتاریخي کدام نوع
تحقیق علمی را پیش ببرند ممد واقع شود.

نتیجه

قراریکه قبلا ذکر نمودم یعنی بزرگترین پرابلم بامیان را کمبود مواد غذائی ، از دیاد نفوس ، نبودن زمین های زراعتی کافی ، نبودن سرمایه کافی وبیکاری تشکیل میدهد.

به این صورت عوائد مردم نهایت کم ودرمقابل نفوس زیاد وفامیل ها دچار پرابلم اقتصادی میباشند ، روی همین منظور درنتیجه مطالعات علمی راکه انجام دادم میخواهم چند پیشنهاد راجع به پرابلم های مردم بامیان تذکردهم ، پشنهادات ارقرارذیل است :

۱ــ برای رفع کمبود مواد غذای به عقیده بنده حکومت باید زمین ها را دوباره در بین دهاقین توزیع نماید چه درآن صورت مردم قادر خواهند شد که احتیاجات خودرا تایك اندازه رفع نمایند.

۲ــ به عقیدی اینجانب باید که مدیریت زراعت ودیگر شعبات مربوط آن درامور انکشاف زراعتی به همرای زارعین کمک نمایند مثلاً برای ازبین بردن حشرات وامراض مضره جدیت بخرج بدهند و همچنین بدسترس دهاقین تخم های اصلاح شده وکود کیمیاوی بقیمت سرخرید بسپارند.

۳ــ ازاینکه سرمایه دهاقین خیلی کم است ، پس باید شعبات بانکهاي زراعتی ، تجارتی وبانك مرکزی تأسس شود تااینکه زارعین بتوانند دروقت ضرورت پول مورداحتیاج خویش را از بانك ها درمقابل

یك ربع کم قرض نمایند ، همچنین باید که سیستم کریدت موجود باشد .

٤ــ چون بامیان یك ولایت تاریخی وقشنگ میباشد پس به نظریه من باید حکومت ومردم برای تشویق سیاحین داخلی وخارجی دست به اقدامات نیك بزنند ، مثلا حکومت یامردم میتوانند که هوتل های نسبتاً خوبی را در شهر بامیان و بند امیر تاسیس نماید که در نتیجه این سرمایه گذاری ها یك عده زیادی سیاحین از بامیان دیدن کرده و آمدن سیاحین البته نه تنها بالای وضع اقتصادی مردم بامیان تاثیر می اندازد بلکه تاثیر مستقیم بالای وضع اجتماعی مردم نیز وارد میکند.

٥ــ از اینکه میدانیم منابع طبیعی بزرگترین ثروت ملی یك مملکت میباشد ، پس از حکومت ومردم افغانستان خواهشمندم تا اگر امکان داشته باشد یك مقدار پول ازخزانه دولت یا از ذخایر افراد و یا اینکه حکومت سرمایه های خارجی را تشویق ودعوت نماید تا در معدن بزرگ وپرارزش حاجیگک که داری تقریباً ٦٣ فی صد آهن خالص دارد سرمایه گذاری نماید .

دراین صورت نه تنها از منابع سرشار آهن استفاده بعمل می آید بلکه مهمتر از همه توسط استخراج معدن مذکور یك تعداد زیاد کار برای مردم خلق شده و از طرف دیگر یکمقدار زیاد اسعار خارجی نصیب مردم افغانستان خواهد شد که در نتیجه بالای بیلانس تادیات و رشد اقتصادی مملکت ومردم تاثیر مستقیم خواهد نمود .

٦ــ برای جلو گیری از تکثر نفوس ، باید حکومت یك شفاخانه زایشگاه ویا یك انجمن رهنمائی خانواده تأسیس واز طریق های علمی جدید برای جلو گری نفوس استفاده نماید .